

โครงการการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนา พื้นที่หมู่บ้านชายแดนภาคเหนือ (Episode 03)

มิถุนายน 2568

จัดทำโดย

กรมกิจการชายแดนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย
สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

01	หลักการและเหตุผล	01
02	ทบทวนผลการประชุมปรึกษาหารือ EP.01	08
03	ทบทวนผลการประชุมปรึกษาหารือ EP.02	15
04	กระบวนการ EP.03 • ภาพแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ชายแดน • เครื่องมือการวางแผนแบบคิดย้อนกลับ (Backcasting)	18
05	ผลการประชุมปรึกษาหารือ EP.03 โครงการเชื่อมโยงชายแดน • วิสัยทัศน์ • เป้าประสงค์ของโครงการ • โครงการย่อย ◦ โครงการที่ 1: ศูนย์สุขภาพชายแดน (Border Health Center: BHC) ◦ โครงการที่ 2: ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ (Migrant Learning Centres: MLCs) ◦ โครงการที่ 3: การพัฒนาพื้นที่เสี่ยง (Risk Area Development: RAD) ◦ โครงการที่ 4: การระบุดำรงตนของประชาชนพลัดถิ่นในพื้นที่ชายแดน	35

หลักการและเหตุผล

พื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ตาก และแม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางด้านความมั่นคง เนื่องจากภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน เป็นเขตอนุรักษ์ และเข้าถึงได้ยาก ประกอบกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ในประเทศเมียนมา ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา กลายเป็นพื้นที่ที่เคยเป็นฐานที่มั่นของกองกำลังติดอาวุธ และมีความเชื่อมโยงกับการผลิตและลำเลียงยาเสพติดในอดีต ปัจจุบัน พื้นที่ดังกล่าวยังคงเป็นเส้นทางหลักในการลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย และมีประชาชนบางส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการดังกล่าว

แม้ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการส่งเสริมอาชีพ การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและลดแรงจูงใจในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับเครือข่ายผิดกฎหมาย แต่สถานการณ์ความเปราะบางยังคงดำรงอยู่ โดยเฉพาะเมื่อผนวกเข้ากับผลกระทบจากความไม่สงบและวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศเมียนมา ซึ่งทำให้มีการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบของผู้ลี้ภัยจากการสู้รบ ผู้แสวงหาพื้นที่ปลอดภัย และแรงงานต่างด้าว ทั้งที่มีสถานะถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีพื้นที่พักพิงชั่วคราวสำหรับผู้หนีภัยจากการสู้รบจำนวนทั้งสิ้น 9 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดน ได้แก่ แม่ฮ่องสอน (4 แห่ง) ตาก (2 แห่ง) และจังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ โดยมีจำนวนประชากรในพื้นที่พักพิงรวมประมาณ 90,000 คน ที่ยังต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในด้านการศึกษา การสาธารณสุข และการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน ขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับความท้าทายในการดูแลประชากรชาวเมียนมาที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศแบบไม่มีสถานะทางกฎหมายอย่างชัดเจน ซึ่งมีจำนวนอีกหลายล้านคน กระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในจังหวัดเศรษฐกิจและพื้นที่ชายแดน ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้มีความเปราะบางสูง เข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานได้ยาก และอาจกลายเป็นช่องว่างในระบบความมั่นคงและสาธารณสุขของประเทศ

ในช่วงหลัง รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ปรับลดการสนับสนุนงบประมาณด้านมนุษยธรรมต่อพื้นที่พักพิง ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบบริการพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านสาธารณสุข ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องเตรียมแนวทางรองรับภาระที่เพิ่มขึ้นในหลายมิติ ทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และการประสานงานเชิงนโยบายระหว่างหน่วยงาน

ด้วยเหตุนี้ กรมกิจการชายแดนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย โดยความร่วมมือกับสถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงการต่างประเทศ (กต.) กระทรวงมหาดไทย (มท.) และกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) จึงได้ดำเนินการจัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ **“การประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านชายแดนภาคเหนือ (Episode 03)”** ในวันที่ 9 - 11 มิถุนายน 2568 ณ จังหวัดนันทบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการวิเคราะห์สถานการณ์และเสนอแนะแนวทางด้านการศึกษาและสาธารณสุขในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ตาก และแม่ฮ่องสอน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทจริง เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการยกระดับการให้บริการต่อประชากรกลุ่มเปราะบางทั้งในและนอกพื้นที่พักพิง

การดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่ในระยะยาว พร้อมส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพในการรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาพื้นที่ชายแดน
 - 1.1 การตรวจสอบสภาพปัญหาการพัฒนาพื้นที่และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ กำหนดความเร่งด่วนของปัญหา ด้านการศึกษา และ สาธารณสุข
 - 1.2 ข้อเสนอแนะในการจัดทำนโยบายสาธารณะในการพัฒนา การพัฒนาพื้นที่ และคุณภาพชีวิตประชาชน
2. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์และแนวทางเชิงรุกที่บูรณาการสำหรับการพัฒนาพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ อย่างยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับนโยบายและแผนความมั่นคง ดังนี้
 - 2.1 หมวดประเด็นความมั่นคงที่ 3 การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน
 - 2.2 หมวดประเด็นความมั่นคงที่ 6 การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ

2.3 หมวดประเด็นความมั่นคงที่ 7 การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

2.4 หมวดประเด็นความมั่นคงที่ 8 การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.5 หมวดประเด็นความมั่นคงที่ 13 การบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขและโรคติดต่ออุบัติใหม่

2.6 หมวดประเด็นความมั่นคงที่ 17 การเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่ รวมถึงนำไปสู่การขับเคลื่อนศูนย์อำนวยการประสานงานการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง (ศอปป.พมพ)

3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เช่น ศูนย์อำนวยการประสานงานการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง (ศอปป.พมพ) และภาคประชาสังคมในพัฒนาพื้นที่ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดนในพื้นที่อื่นต่อไป

รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมปรึกษาหารือ

ลำดับ	ชื่อ	หน่วยงาน
1	พล.อ. เจ็ดวรุณ คราประยูร	บก.กก.
2	พ.ท. อัคริช อุลนทเลขา	บก.กก.
3	พ.อ.หญิง สิริกร จัตราภูติ	บก.กก.
4	นายวัฒนชัย ขวาลำธาร	บก.กก.
5	พ.อ. ดำรงค์ศักดิ์ เรืองฤทธิ์	บก.กก.
6	พ.ท. วีรจักร เสริมชัย	บก.กก.
7	พ.ท.ชุนห์ไกรพิชญ์ พูลสยาม	ทบ.
8	พ.อ. ภูวนพงษ์ ม่วงเกษม	ทบ.
9	พ.ท. นครากร พันธุ์เป็ง	ทบ.
10	ร.อ. ณรงค์ ศรีสังวาลย์	ทบ.
11	พล.ท. มนตรี สุพิเพชร	กอ.รมน.
12	พ.ท.หญิงพอใจ อินทรผดุง	กอ.รมน.
13	นายไพท สิกธิสุนทร	สมช.
14	นายเทวัญ วงศ์ประสิทธิ์	สมช.
15	น.ส.นฤมล สุรเมธี	สมช.
16	น.ส.ปนัดดา ธีการมย์	กต.
17	น.ส.มนรดา แฉ้วกสิกร	กต.
18	คุณคณิตา ทรัพย์ไพศาล	กต.
19	คุณทรงกลด ขาวแจ้ง	มท.
20	น.ส.รสสุคนธ์ กิ่งอุบล	สร.
21	น.ส.มีนา ชูใจ	สร.
22	นายชำนาญ ปินนา	สร.
23	น.ส.กัญญารัตน์ สอนสมบุรณ์	สร.
24	น.ส.วาเลนไทน์ ศรีสีทอง	สร.
25	นายลาภิตย์ คงสอน	สร.

ลำดับ	ชื่อ	หน่วยงาน
26	นายพงศ์พัทธ์ ชัยชุมพล	สร.
27	ดร. พิชญาภัสสร วรรณศิริกุล	สร.
28	นายอภิชัย มาลัยหอม	สร.
29	ดร.นพ.ปิยะ หาญวงษ์ชัย	สร.
30	น.ส.กนกทิพย์ พัฒนาผล	สร.
31	น.ส. มยุรฉัตร เปี้ยกลาง	สร.
32	น.ส. สาลินี รอดคำ	ศร.
33	นายตฤณ เจนหนองแขวง	ศร.
34	น.ส. ภักธาวรรณ แก่เที่ยง	ศร.
35	น.ส.กษรา ตั้งใจ	ศร.
36	นางฐิติมา เร่งประเสริฐ	ศร.
37	ดร.เอกชัย จันทา	ศร.
38	น.ส.ภัณฑิรา เชื้อนคำ	ศร.
39	นางพิศมัย จันทรเพ็ชร	ศร.
40	นางอัญชลี โพธิ์พาด	ศร.
41	นายสมศักดิ์ เลิศปรีชาสกุล	ศร.
42	นางนภาพร หัสไทรทอง	ศร.
43	ผศ.ดร. อรอร ภู่อริญ	มช.
44	อ.ดร.ศิรดา เขมานิภูฏาโท	มช.
45	ผศ.สุตารัตน์ รัตนพงษ์	มช.
46	น.ส.ธีราภรณ์ คำใจเที่ยง	มช.
47	น.ส.ลักษณชยาภรณ์ ตันศิริ	มช.
48	น.ส. พิรญาณ์ พิทักษ์	มช.
49	ดร.ทรรศนวรรณ บุญมาวิจิตร	มช.
50	รศ.ดร.ดุยภาค ปรีชารัชช	มร.

ลำดับ	ชื่อ	หน่วยงาน
51	ดร.ลลิตา หาญวงษ์	มก.
52	คุณธีรดา ศุภะพงษ์	HD
53	น.ส.สังวาล ทรัพย์มา	HD
54	คุณวิไลรักษ์ สันติกุล	จุฬาฯ
55	คุณวรัญญา จิตรพ่อง	จุฬาฯ
56	ดร.ศัทธินา เหลี่ยมดี	จุฬาฯ
57	คุณอดิเรก พรหมเสน	จว.ช.ร.
58	นายปรีชา ศิรินาม	จว.ช.ร.
59	นายพะอบ บินสะอาด	จว.ม.ส.
60	ว่าที่ร้อยตรีพศิน รัตนวรรณ	จว.ม.ส.
61	นายदनัย สุขสกุล	จว.ช.ม.
62	นายประวิทย์ ภิญโญ	จว.ล.ย.
63	น.ส. อาวีพรรณ สุพัตร	ปปส.
64	น.ส.พรณพรรษ พุกผายิ่งเจริญ	ปปส.
65	นายชวาสุตม์ ทองเจียว	ปปส.
66	นายวงศ์สว่าง แดงสนั่น	ปปส.
67	น.ส. นันทิดา บัวคลี่	ปปส.
68	พ.ต. ธีรนันท์ พุ่มนาค	นบ.ยส.
69	นางเอียรทอง ประสานพานิช	พม.
70	นายณรงค์ ป้ายกุลชัย	มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง
71	คุณศิววงศ์ สุขทวี	NGO
72	นางกัลยากร เรือนสูง	กระทรวงแรงงาน
73	พล.ท. ณัฐพงษ์ เพราแก้ว	ชด.ทหาร
74	พล.ต. ยุทธภูมิ บุญฤทธิ์	ชด.ทหาร
75	พล.ต. ภูมิ กัลยาณมิตร	ชด.ทหาร

ลำดับ	ชื่อ	หน่วยงาน
76	พ.อ. พิเชษฐ์ พันธุ์เพ็ง	ชด.ทหาร
77	พ.อ. ดำรงค์ จันทรภาพ	ชด.ทหาร
78	พ.อ. ญัฐ กาญจนโหติ	ชด.ทหาร
79	พ.อ.ปฐมพงษ์ สุขทอง	ชด.ทหาร
80	น.อ.หญิง ภักธาวดี เสรีกุล	ร.น. ชด.ทหาร
81	พ.ต. ถกลรัตน์ สุนทรวิภาค	ชด.ทหาร
82	จ.ส.อ. สำนัย บัวดิษฐ์	ชด.ทหาร
83	นายธีรณัย อัมมจิตร	ชด.ทหาร
84	นายมนตรี จุละกัลป์	ชด.ทหาร
85	ร.น.หญิง เมษา วรรณกลิ่น	ชด.ทหาร
86	จ.ส.น.หญิง วิลาวัลย์ นาคธน	ชด.ทหาร
87	น.ต.อภิรักษ์ ถาวโรฤทธิ์	ร.น. ชด.ทหาร

โครงการ “อนาคตของชายแดนไทย-เมียนมา”

Episode 1: กวาดลัญญาณ

ที่มาและความสำคัญ

สถานการณ์ความไม่สงบในประเทศเมียนมายังคงยืดเยื้อและซับซ้อน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อชายแดนไทยในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคง การอพยพของผู้หนีภัย อาชญากรรมข้ามชาติ เศรษฐกิจชายแดน และสุขภาพของประชาชน ในบริบทนี้ กรมกิจการชายแดนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย จึงร่วมมือกับสถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “อนาคตของชายแดนไทย-เมียนมา” Episode 1: กวาดลัญญาณ ในวันที่ 12 - 14 มิถุนายน 2567 ณ จังหวัดเชียงใหม่ ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็น วิเคราะห์แนวโน้ม และคาดการณ์สถานการณ์ในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทย เพื่อปูทางไปสู่การออกแบบนโยบายสาธารณะอย่างรอบด้านและมีส่วนร่วม

กระบวนการที่ใช้

การประชุมใช้กระบวนการ “อนาคตศาสตร์” (Foresight) ควบคู่กับการปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วม (Deliberative Dialogue) โดยมีผู้เข้าร่วมจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคความมั่นคง นักวิชาการ องค์กรระหว่างประเทศ และภาคประชาสังคม รวมกว่า 50 คน ซึ่งภายในกิจกรรมมีการใช้เครื่องมือวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคตที่สำคัญ ดังนี้

- 1.การวิเคราะห์ปัญหาหลายระดับ (Causal Layered Analysis: CLA)
- 2.การออกแบบฉากทัศน์ (Scenario Building) เพื่อจำลองอนาคตที่อาจเกิดขึ้นและใช้เป็นฐานในการออกแบบนโยบาย
- 3.การสร้างตัวละครบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ (Persona) เพื่อเข้าใจผลกระทบต่อผู้คนในพื้นที่

กล่าวโดยสรุป กระบวนการการออกแบบนโยบายโดยใช้เครื่องมือเหล่านี้ เน้นการเชื่อมโยงระหว่าง “ความมั่นคงของรัฐ” และ “หลักการมนุษยธรรม” ผ่านการมองภาพรวมและการฟังเสียงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์สำหรับการออกแบบนโยบายอย่างรอบด้าน

ผลลัพธ์ของการประชุม

ผลจากการประชุม Episode 1 ได้สังเคราะห์ สัญญาณการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 9 มิติ ได้แก่

- (1) ผู้ลี้ภัยและการไร้รัฐ
- (2) อาชญากรรมข้ามชาติ
- (3) เศรษฐกิจและการค้า
- (4) สุขภาพและสุขภาพจิต
- (5) สิ่งแวดล้อม
- (6) แรงงานผิดกฎหมาย
- (7) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- (8) เทคโนโลยีใหม่ เช่น โดรน AI และคริปโต
- (9) ความหวังและความร่วมมือในอนาคต

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกิดขึ้นจากเวทีนี้ ได้แก่

- การยกระดับกลไกความร่วมมือแบบบูรณาการ ทั้งระดับพื้นที่และระดับชาติ
- การสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล
- การนำ persona และ scenario ไปใช้จริงในการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบาย
- การออกแบบนโยบายเชิงรุกที่มีความยืดหยุ่น รองรับความไม่แน่นอน

การประชุมครั้งนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการสร้างกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบใหม่ที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ชายแดนไทย-เมียนมาอย่างรอบด้านและยั่งยืน อันนำมาสู่การกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องใน Episode 2 ซึ่งจะกล่าวในส่วนถัดไป

การวิเคราะห์ CLA เรื่องเด็กต่างด้าวที่ขาดโอกาสทางการศึกษา

CLA Layers	Current	Transformed
Litany	- เด็กต่างด้าวที่ขาดโอกาสทางการศึกษา	- เปิดโอกาสทางการศึกษาให้เด็กต่างด้าวได้มากกว่านี้
System	- เด็กบางส่วนไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร์ - รัฐบาลไม่มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ - ระบบการศึกษาพม่าไม่เอื้อต่อสถานการณ์ปัจจุบัน - อุปสรรคทางภาษา	- ต้องมีระบบรองรับสถานะการลงทะเบียน - การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในระบบการศึกษา รวมถึงเอกชนและชุมชน
Worldview	- แบ่งแยกชาติไทย/พม่า - มองว่าประเทศพม่าเป็นภาระ - สังคมไทยยังไม่ยอมรับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก	- สำนึกความเป็นพลเมือง และสมาชิกในสังคมโลก - มองเด็กพม่าว่าเป็นคนที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจและทรัพยากรมนุษย์ - ปฏิบัติตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ
Myth/Metaphor	- ยังเหมารวมประวัติศาสตร์และเชื้อชาติ “พม่าคือศัตรู” - ลูกหลานต่างด้าวจะเป็นแรงงานต่อไป - เด็กไทยยังขาดโอกาสอีกมาก	- ต้องก้าวข้ามอดีต มองว่า “เด็กคืออนาคต” - เด็กคือทุนมนุษย์ที่ต้องได้รับการพัฒนา เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ - เด็กทุกคนควรได้รับการศึกษา

การวิเคราะห์ CLA เรื่องปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย

CLA Layers	Current	Transformed
Litany	- การรีดไถ - การค้ามนุษย์ - อาชญากรรม - เกิดการใช้ช่องผิดกฎหมาย	- แรงงานถูกกฎหมายที่ได้รับการคุ้มครองสิทธิ - มีรายได้ที่เป็นธรรม - รัฐมีรายได้เพิ่มจากการเก็บภาษี
System	- มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างทั้ง 2 ประเทศ - ระบบ MOU การขึ้นทะเบียนปัจจุบันมีความซับซ้อนมีคนกลางที่มีผลประโยชน์แฝง มีค่าใช้จ่ายสูง - มีช่องทางที่ผิดหรือเลี่ยงกฎหมาย เกิดราคาถูก เป็นที่มาของการใช้แรงงานที่สูง มีความลำบาก และมีความเสี่ยง - ระบบขาดแคลนแรงงาน 3D: Dirty, Danger, Degrading	- การจ้างแรงงานข้ามชาติแบบลดขั้นตอนลดค่าใช้จ่าย One-Stop Service - มีฐานข้อมูลเดียวกันที่ใช้เทคโนโลยี - สามารถจัดเก็บภาษีได้ครบถ้วนสมบูรณ์ จัดระบบตัวกลาง
Worldview	- ต้องการหาประโยชน์ได้อย่างถูกต้องกฎหมาย - ลดต้นทุนการผลิตจากแรงงานผิดกฎหมายที่มีราคาถูก - การถูกละเมิดจากประเทศเพื่อนบ้าน การเหยียดเรียกด้วยชื่อต่างๆ	- “ไทยใหม่เพื่ออนาคต” - ความมั่นคงบ่มักยัง ยืนหยัดด้วยกัน ของภูมิภาค
Myth/Metaphor	- ความคลั่งชาติ การสร้างความแตกแยก - ประวัติศาสตร์ชาตินิยม - การสร้างผู้ร้ายร่วมเพื่อสร้างชาติ - สร้างความเป็นไทย	- แรงงานข้ามชาติเป็นทุนมนุษย์ในการพัฒนา - “คน” เป็นพลเมืองโลกมีสิทธิในคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคง - มองอนาคตที่ดีร่วมกันไม่ยึดติดกับอดีต

ผลการวิเคราะห์ CLA จากกิจกรรมใน Episode 1

การวิเคราะห์ CLA
เรื่องผู้ลี้ภัย

CLA Layers	Current	Transformed
Litany	- ผู้ลี้ภัยเพิ่มขึ้น - ปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน - มีปัญหาการช่วยเหลือ, การตระหนักถึงมนุษยธรรม - ความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน	- ยกระดับความเข้มข้นของปัญหา ให้เป็นปัญหาระดับชาติและทุกระดับ
System	- การเมืองพม่าขาดเสถียรภาพ - เศรษฐกิจตกต่ำ - ระบบการบริหารจัดการชายแดน (ข้อมูลไม่สมบูรณ์) - นโยบายนานาชาติและอาเซียน - แนวคิดการเข้าร่วมอาเซียน (ประชาคมอาเซียน)	- ข้อตกลงร่วม ไทย-พม่า - ดึงพม่ากลับเข้าร่วมประชาคมอาเซียน
Worldview	- ทัศนคติเชิงลบจากประวัติศาสตร์ในการศึกษาไทย-พม่ามีอยู่คนละชุดกัน - การรับรู้ข้อมูลเชิงลบของพม่า - ผลประโยชน์ในด้านทรัพยากร, ความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ - แนวคิดความมั่นคงของรัฐ	- สร้าง core value ใหม่ด้านประวัติศาสตร์ เรียบรู้ไม่ให้เกิดซ้ำ - แสวงหาแนวทางการสื่อสารใหม่เชิงบวก สร้างแนวทางเชิงสร้างสรรค์
Myth/Metaphor	- ชุดความเชื่อทางศาสนา - การยึดถืออัตลักษณ์ของกลุ่มพม่า - ชุดความเชื่อการปกครองแบบรวมศูนย์ (เชื่อว่ารวมศูนย์แล้วดี, อำนาจนิยม)	- แสวงหาแนวทางในการสื่อสารใหม่เชิงบวก - หาจุดยืนร่วมสองจุดต่าง (win-win) - เปิดโต๊ะเจรจาข้อตกลงร่วมในแต่ละกลุ่ม

Persona

จำลองบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ชายแดนไทย-เมียนมา

ตัวอย่าง **Persona** หรือคนที่ได้รับผลกระทบ

Name: นพ. จ่อฉิ่น **Age:** 45 ปี

Background

- นายแพทย์ CDMer
- ศัลยแพทย์จากโรงพยาบาลอย่างกุ้ง
- หลบซ่อนอยู่ในฝั่งไทย

Daily Routine

- แอบรักษาชาวเมียนมาในไทย โดยเดินทางไปตามบ้านในชุมชน
- โทรมุขกับครอบครัวในฝั่งเมียนมา
- มีคุณแม่อายุ 80 ปี ป่วยเป็นโรคเบาหวาน และความดัน + เบาหวาน และขาดขา

Hope

- การกลับไปใช้ชีวิตสงบสุขในเมียนมา
- ประชาธิปไตยในเมียนมา
- แม่เข้าถึงยาและการรักษา

Think & Feel

- เป็นห่วงครอบครัว
- หวาดกลัวการจับกุม
- สันนิษฐานประชาธิปไตยในเมียนมา

Fear

- หวาดกลัวการจับกุม/ส่งกลับ
- กลัวความรุนแรงในเมียนมาต่อครอบครัว
- กลัวครอบครัวถูกกดดันเพื่อให้ตนหยุดความเคลื่อนไหว

Says

- Revolution ต้องสำเร็จ

ตัวอย่าง Persona หรือคนที่ได้รับผลกระทบ

Name: Hsu **Age:** 32 ปี

Hope

- มีความสงบในพม่า
- กลับไปทำงานที่พม่าได้อย่างปลอดภัย
- มีอาชีพที่ดี

Background

- เคยเป็นข้าราชการของพม่า แต่ลาออกเพราะต้องการแสดงจุดยืน
- จบการศึกษาระดับ ป.โท ในไทย
- คุณแม่เลี้ยงเดี่ยว มีลูก 1 คน
- ได้งานทำในไทยแล้ว แต่ Passport กำลังจะหมดอายุ

Daily Routine

- ตื่นที่ 5 ทำกับข้าวให้ลูก ส่งลูกและมาทำงานถึง 5 โมงเย็น
- พยายามออกกำลังกายทุกวัน
- พยายามรักษาสุขภาพจิตที่ค่อนข้างเครียดสูง

Fear

- กลัวเรื่องการเขียนหนังสือของลูก ที่ตอนนี้อยู่ในไทยด้วย
- กลัวเรื่องความมั่นคงทางอาชีพและการงาน
- กลัวพ่อแม่ไม่ปลอดภัยในพม่า

Think & Feel

- จะทำอย่างไรดีถึงจะอยู่ไทยต่อไปได้
- เริ่มหมดหวังกับสันติภาพในเมียนมา
- เป็นห่วงและคิดถึงพ่อแม่ที่ยังอยู่ในเมียนมา

Says

- อยากให้ SAC ล่มเร็วๆ
- อยากให้รัฐบาลไทยอนุญาตให้อยู่ต่อในไทยโดยไม่ต้องมี passport ที่มีอายุ เพราะกลัวความปลอดภัยหากต้องไปสถานทูตเมียนมา

ตัวอย่าง Persona หรือคนที่ได้รับผลกระทบ

Name: นาย ก. **Age:** 22 ปี **Ethnic:** กะเหรี่ยง

Hope

- เก็บเงินส่งให้ครอบครัว
- มีชีวิตที่ดีขึ้น

Background

- เรียนจบ ม.3
- เข้ามาเป็นแรงงานผิด กม.
- ขาดโอกาสในการศึกษา

Daily Routine

- ทำงานเป็นแรงงานก่อสร้างในไซต์งานใน กทม.
- ทำงานมากกว่า 10 ชม./วัน
- ได้รับเงินน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ
- แบ่งเงินส่วนหนึ่งส่งกลับให้ครอบครัว

Fear

- โดนเจ้าหน้าที่จับ
- ถูก "คุมขัง"
- ถูกทำร้าย

Think & Feel

- ต้องอดทนเพื่อครอบครัว
- เห็นอย่มาก บางครั้งสิ้นหวัง อยากกลับบ้าน แต่ก็รู้ว่าสถานการณ์ในพม่าไม่ดี

Says

- อยากได้รับการพัฒนาสิทธิเพิ่มขึ้น
- อยากเรียนต่อ
- ขอค่าแรงเพิ่มขึ้น

ตัวอย่าง Persona หรือคนที่ได้รับผลกระทบ

Name: จ๋อผิว

Age: 15 ปี

Hope

- อยากเรียนหนังสือให้สูงขึ้น
- อยากเป็นหมอ
- อยากให้สถานการณ์สงบ

Background

- เด็กเร่ร่อน
- ลุงครู
- พี่น้องโดนเกณฑ์ไปเป็นทหาร
- บ้านโดนเผา พ่อแม่เสียชีวิต
- หนีเข้าไทยเพราะได้ข่าวว่ามีค่ายให้ความช่วยเหลือ

Daily Routine

- รอรับของแจก
- แอบเรียนในค่าย
- ออกไปรับจ้างรอบค่าย

Fear

- กลัวลำบาก/กลัวอดตาย

Think & Feel

- อยากเป็นผู้มีถิ่นพำนักในไทย เพื่อความปลอดภัย
- อยากเรียนให้สูง เพื่อกลับไปต่อสู้เพื่อเก็บแผ่นดิน

Says

- "อยากมีชีวิตที่ดีขึ้น"
- "I will survive"

ตัวอย่าง Persona หรือคนที่ได้รับผลกระทบ

Name: ดญ. โฉม

Age: 5 ปี

Hope

- เติบโตแข็งแรง

Background

- พ่อแม่เป็นแรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมาย และถูกจับในไทย ซึ่งเข้ามาไทยหลังพม่าเกิดรัฐประหาร

Daily Routine

- ก่อนถูกจับพ่อแม่ทำงานในตลาดสดแห่งหนึ่ง
- ทำงานมากกว่า 10 ชม./วัน
- ได้รับเงินน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ
- น้องไม่ได้ไปโรงเรียน

Fear

- พ่อแม่หายไป (เพราะถูกจับ)

Think & Feel

- อยากเจอพ่อแม่มากๆ
- น้องเหงาไม่มีเพื่อนเล่น
- น้องคิดถึงตาข่ายและลูกพี่ลูกน้องคนอื่น ๆ

Says

- "อยากได้ของเล่นชิ้นใหม่"
- "อยากมีเพื่อน"

ประมวลภาพกิจกรรม

Episode 1: ตอนกวาดสัญญาณ

โครงการ “การประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะในการแก้ไข และรองรับสถานการณ์ในประเทศเมียนมา (IPDM) ครั้งที่ 2”

Episode 2: Integrated Policy Dialogue on Myanmar – IPDM

ที่มาและความสำคัญ

กรมกิจการชายแดนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับสถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดำเนินการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ IPDM-EP.2 ระหว่างวันที่ 4-5 กุมภาพันธ์ 2568 ณ จังหวัดเชียงใหม่ ท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมาที่ดำเนินต่อเนื่องตั้งแต่การรัฐประหารในปี 2564 ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อพื้นที่ชายแดนไทย ทั้งในด้านความมั่นคง สาธารณสุข การศึกษา และแรงงานที่เข้าเมืองมาแบบผิดกฎหมาย ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมใน EP.1 ชี้ให้เห็นว่าหากไม่มีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ประเทศไทยอาจต้องเผชิญกับการหลั่งไหลของผู้หนีภัยและแรงงานข้ามชาติสูงถึง 6-8 ล้านคนภายใน 5-10 ปีข้างหน้า ทำให้เกิดความจำเป็นเร่งด่วนในการออกแบบนโยบายสาธารณะเพื่อรองรับอย่างรอบด้านและยืดหยุ่น จึงเป็นที่มาของการจัดการประชุมในครั้งนี้

กระบวนการที่ใช้

สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคความมั่นคง ได้จัดประชุมปรึกษาหารือเชิงนโยบาย (Deliberative Dialogue) โดยมีผู้เข้าร่วมกว่า 60 คน จากหน่วยงานที่หลากหลาย ทั้งด้านความมั่นคง สาธารณสุข การศึกษา แรงงาน และภาคประชาสังคม การประชุมครั้งนี้เป็นการต่อยอดจาก EP.1 ที่ได้วิเคราะห์สัญญาณการเปลี่ยนแปลงผ่านเครื่องมือในอนาคตศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์ปัญหาหลายระดับ (Causal Layered Analysis: CLA), การกำหนดฉากทัศน์ (Scenario) และการจำลองตัวตนบุคคล (Persona) ซึ่งถูกนำมาใช้เป็น “สารตั้งต้น” ในการแลกเปลี่ยนเชิงนโยบายใน EP.2

การประชุมครั้งนี้ เน้นการใช้ข้อมูลเชิงพื้นที่และประสบการณ์จากภาคปฏิบัติเพื่อสะท้อนข้อจำกัด ความเป็นจริง และโอกาสในการออกแบบนโยบาย โดยจัดกลุ่มย่อยหารือในประเด็นเฉพาะ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการอยู่แล้ว เพื่อนำมาประมวลเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถนำไปดำเนินการได้จริงในระดับชาติและพื้นที่ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ท้าทายต่อระบบนิเวศของชายแดนไทย-เมียนมา และผลจากกระบวนการหารือดังกล่าว ได้นำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม 8 ประการ ดังนี้

1. การจัดทำระบบลงทะเบียนกลาง ที่สามารถกำกับติดตามสถานะของผู้หนีภัยความไม่สงบ (เช่น humanitarian visa) และแรงงานที่ไม่มีเอกสารรับรองอย่างเป็นระบบ รวมถึงการคิดล่วงหน้าถึง unintended consequence ต่างๆ ที่ไทยใช้แนวทางนี้ในการปัญหา

ผลลัพธ์ของการประชุม (ต่อ)

2. แนวทางกำหนดสถานะทางกฎหมาย เพื่อให้สามารถอยู่ในประเทศไทยได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และป้องกันปัญหาด้านความมั่นคง เช่น โดยการขยายฐานบัตรชมพู

3. การพิจารณากลไกการออกใบอนุญาตทำงาน สำหรับกลุ่มที่มีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และมีความสามารถเฉพาะด้าน โดยพิจารณาปลดล็อกบางอาชีพชั่วคราว เช่น หมอ พยาบาล และอื่นๆ

4. แนวทางการเปลี่ยนผ่านจากระบบค่ายผู้ลี้ภัย 9 แห่งไปสู่การบูรณาการผู้หนีภัยเข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมไทย เพื่อลดภาระทางงบประมาณและสร้างโอกาสให้ผู้หนีภัยสามารถมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจ

5. การบริหารพื้นที่พักพิงและมาตรการควบคุมการเคลื่อนย้าย เพื่อให้การจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสร้าง buffer zone และเพิ่มการประสานงานระดับชุมชนตามชายแดน โดยเฉพาะในเรื่องสาธารณสุข

6. การสร้างระบบการให้บริการทางสาธารณสุข เพื่อป้องกันการเกิดโรคระบาดที่เริ่มมี case มากขึ้นแล้วตามแนวชายแดน รวมถึงแนวคิดเรื่อง cross border humanitarian assistance

7. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกัน human trafficking และเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียม เช่น การแก้ปัญหาต่างๆของเด็กเลบ G และการรับรองสถานะ Migrant Learning Centers

8. การมี strategic communication กับสังคมไทย เพื่อป้องกันหรือลด backlash จากคนไทยบางกลุ่ม เช่น เน้นเรื่องการขาดแคลนแรงงาน การที่เราต้องการเพิ่มประชากรในระยะกลางและยาว

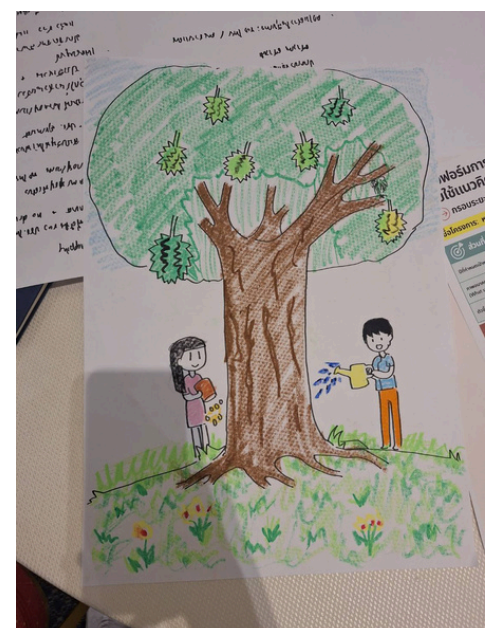
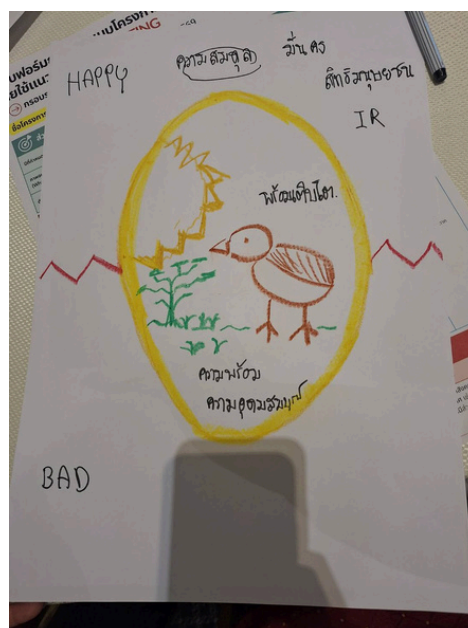
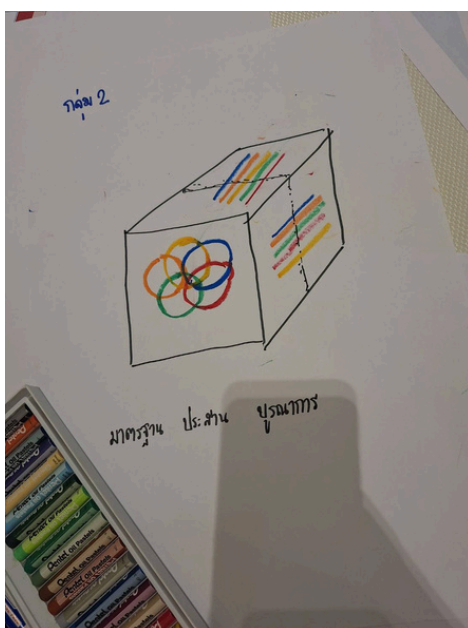
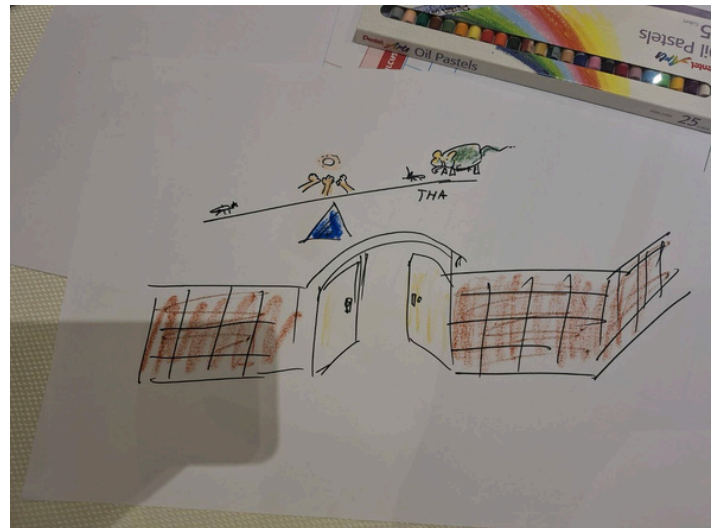
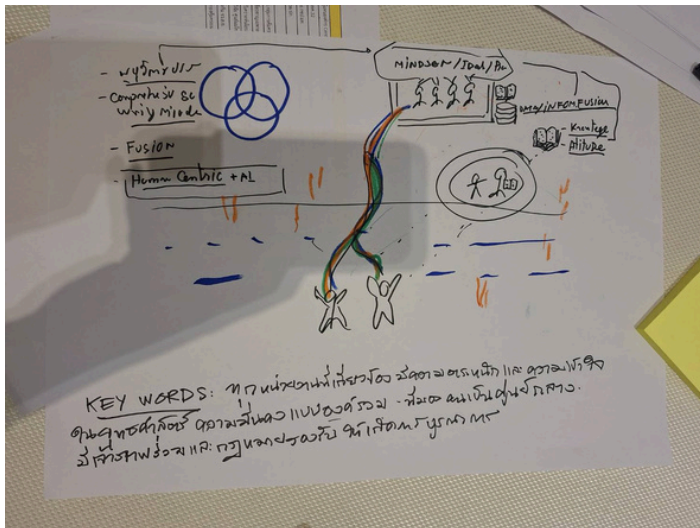
กล่าวโดยสรุป ข้อเสนอเหล่านี้จะถูกนำไปสู่การจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านชายแดนใน Episode 3 ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการลงลึกระดับพื้นที่ ผ่านการประชุมปรึกษาหารือเพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะสำหรับการพัฒนาพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม ในวันที่ 9 - 11 มิถุนายน 2568 ดังจะเห็นในบทสรุปของกิจกรรมในครั้งนี้

ประมวลภาพกิจกรรม

Episode 2: IPDM

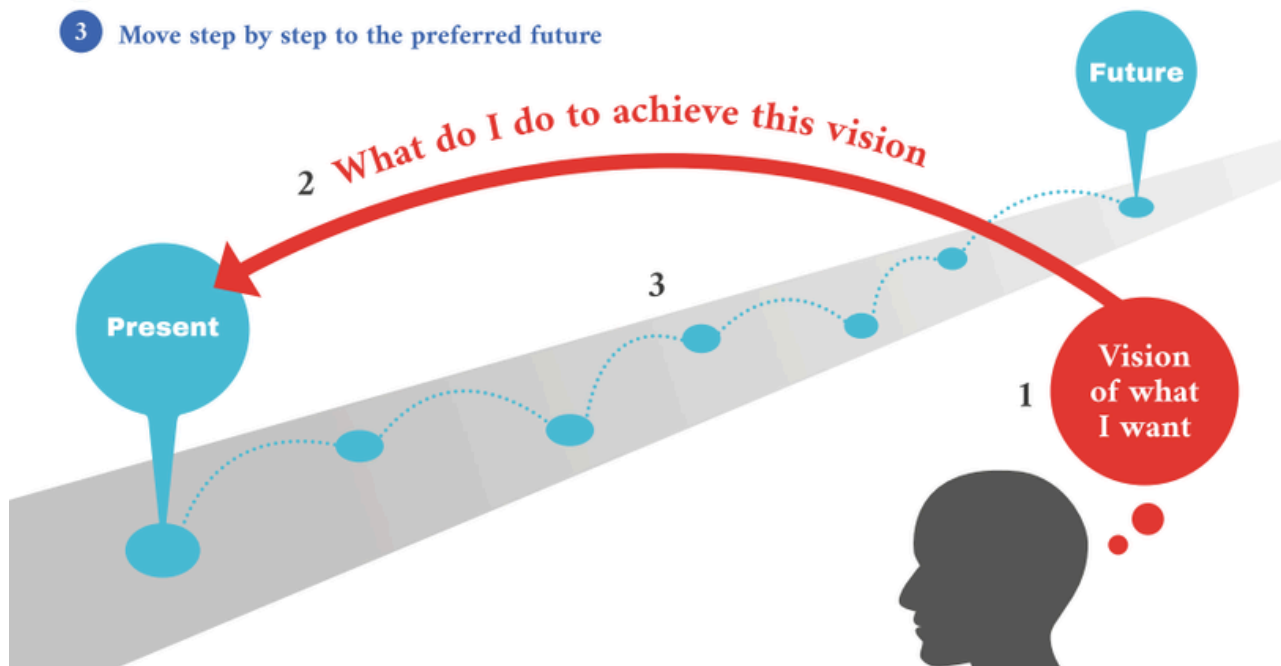
**ภาพแผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ชายแดน
จากกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 7 กลุ่ม**

ข้อเสนอโครงการโดยใช้เครื่องมือ การวางแผนแบบคิดย้อนกลับ (Backcasting)

การวางแผนแบบคิดย้อนกลับ (Backcasting) คือ เทคนิคการวางแผนแบบคิดย้อนกลับ เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่ใช้ในการวางแผนอนาคต โดยเริ่มจากการกำหนด “ภาพอนาคตที่พึงประสงค์” (desired future) ไว้อย่างชัดเจนก่อน แล้วจึงค่อย ย้อนกลับมาวิเคราะห์ว่า ต้องดำเนินการอะไรบ้างในปัจจุบันและระยะต่อไป เพื่อให้บรรลุอนาคตนั้นได้จริง ซึ่งต่างจาก “forecasting” ที่เน้นพยากรณ์อนาคตจากแนวโน้มปัจจุบัน Backcasting เน้นการตั้งเป้าหมายในอนาคต แล้ววางเส้นทางกลับมาสู่ปัจจุบัน เพื่อออกแบบนโยบายหรือแผนงานอย่างเป็นระบบ

- 1 Start with “the end” in mind
- 2 Go backwards, from preferred future to the present
- 3 Move step by step to the preferred future

Source: The Futures Workshop. (n.d.). Episode Six: Backcasting Workshop. Substack.
<https://thefuturesworkshop.substack.com/p/episode-six-backcasting-workshop>

กล่าวโดยสรุป เครื่องมือ **Backcasting** ช่วยให้กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถคิดโครงการเพื่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย โดยการแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 7 กลุ่ม ร่วมระดมความคิดโดยเริ่มต้นจากการ “กำหนดภาพอนาคตที่พึงประสงค์” ก่อน แล้วจึงร่วมกันกำหนดกิจกรรมและกลไกดำเนินการ โดยตั้งเป้าหมายหลักไว้ จากนั้นจัดทำแผนหรือกิจกรรมที่ต้องดำเนินการจากอนาคตกลับมาสู่ปัจจุบัน อีกทั้งพิจารณาทั้งความท้าทาย ปัจจัยเสี่ยง และทรัพยากรที่มีอยู่จริงในพื้นที่ เพื่อการดำเนินนโยบายแบบรอบด้าน ซึ่งผลลัพธ์จากกิจกรรมนี้ได้ข้อเสนอโครงการย่อยมา 7 โครงการ ดังจะกล่าวถึงในลำดับถัดไป

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 1

ชื่อโครงการ: ศูนย์สุขภาพชายแดน (Border Health Center: BHC)

โครงการศูนย์สุขภาพชายแดน (BHC) จัดทำขึ้นเพื่อลดภาระของบุคลากรทางการแพทย์ และภาระค่าใช้จ่ายของโรงพยาบาลชายแดนที่ต้องให้บริการผู้ป่วยข้ามชาติ ซึ่งไม่สามารถเรียกเก็บค่ารักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายในปี 2569 เพื่อลดจำนวนผู้ป่วยข้ามชาติที่เข้ารับบริการในโรงพยาบาลในพื้นที่ และเพิ่มจำนวนผู้ป่วยที่เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสุขภาพผ่านศูนย์ BHC ให้มากขึ้น

กิจกรรมหลักของโครงการประกอบด้วย การให้บริการรักษาเบื้องต้นในรูปแบบ OPD และการบำบัด การส่งเสริมการฉีดวัคซีนในกลุ่มแม่และเด็ก การจัดตั้งระบบ Mobile Health และระบบประกันสุขภาพสำหรับกลุ่มเปราะบาง รวมถึงการดูแลและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดในระดับชุมชน โดยโครงการจะดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมายรวม 25 แห่ง ครอบคลุมศูนย์บริการ 7 แห่ง และพื้นที่นอกศูนย์อีก 18 แห่ง ใน 4 จังหวัดชายแดนของประเทศไทย โดยใช้งบประมาณประมาณ 140 ล้านบาท

หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข สมช. กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่

ทั้งนี้ ปัจจัยเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการคือ การขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทางกลุ่มได้เสนอแนวทางแก้ไขผ่านการบูรณาการงบประมาณจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและ NGO เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของโครงการในระยะยาว

ชื่อโครงการ: ศูนย์สุขภาพชายแดน (Border Health Center: BHC)

ส่วนที่ 1: อนาคตเป้าหมาย (Future Vision)

ปีที่กำหนดเป้าหมาย	ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (What success looks like)	- ลดภาระการให้บริการของบุคลากรทางการแพทย์ - ลดภาระค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บไม่ได้ของโรงพยาบาลในพื้นที่
ตัวชี้วัดความสำเร็จ	- จำนวนผู้ป่วยประชากรต่างด้าวเข้ามารับบริการในโรงพยาบาลในพื้นที่ลดลง ร้อยละXX - ผู้ป่วยยาเสพติดเข้ารับการศึกษาก่อน BHC

ส่วนที่ 2: ช่องว่างระหว่างปัจจุบันกับอนาคต

สถานการณ์ปัจจุบัน	
ปัจจัยหลัก (Drivers)	
ความท้าทายหลัก	ขาดงบประมาณ

ส่วนที่ 3: เส้นทางย้อนกลับ (Backcasting Pathway)

ช่วงเวลา	กิจกรรมหลัก (Milestones)	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคี/ผู้เกี่ยวข้อง	ทรัพยากรที่ต้องใช้	งบประมาณ (โดยประมาณ)	พื้นที่/หมู่บ้าน/อำเภอ/จังหวัด
ปีงบประมาณ 69 เป็นต้นไป	ดูแลรักษาโรคเบื้องต้น • OPD • ปาบัด	สาธารณสุข	สมช. กต. นร. กรมกิจการฯ NGOs	• อาคาร • เวชภัณฑ์ • ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ • ครุภัณฑ์สำนักงาน	140 ล้านบาท	จังหวัดในพื้นที่มีศูนย์ติดต่อต่างๆ 4 จังหวัด
	ส่งเสริมป้องกันโรคโรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ อามานิยมแม่และเด็ก วัคซีน	สาธารณสุข	"	• รกยอนต์ • ค่าจ้างบุคลากร		ใบอนุญาต 7 แห่ง นอกศูนย์ 18 แห่ง
	• ส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสาธารณสุข • Moblie Helth • การประกันสุขภาพ	สาธารณสุข	"	• แพทย์ • พยาบาล • Medic		รวม 25 แห่ง
	ความรู้เรื่องยาเสพติด	สาธารณสุข	"	• จสด. • • เจ้าหน้าที่ธุรการ		
	ฟื้นฟูสุขภาพรักษาผู้ป่วยยาเสพติดเบื้องต้น	สาธารณสุข, มหาวิทยาลัย, สก.	กต. กรมกิจการฯ NGOs	• บุคลากร • จสด. • ผลด.		

ส่วนที่ 4: ปัจจัยเสี่ยงและการจัดการความไม่แน่นอน

ปัจจัยเสี่ยง	กลยุทธ์รับมือ
งบประมาณ	

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 2

ชื่อโครงการ: หมู่บ้านชายแดนเข้มแข็ง-แม่ฟ้าหลวง ปลุกชา ส่งเสริมเศรษฐกิจ ปอดยาเสพติด

โครงการนี้เสนอแนวทางพัฒนาหมู่บ้านชายแดนให้เข้มแข็งและยั่งยืนผ่านการส่งเสริมเศรษฐกิจทางเลือกและการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน โดยชูแนวคิด “คนเก่งคืนถิ่น” เพื่อรับมือกับปัญหาการย้ายถิ่นฐานของคนรุ่นใหม่ และการพึ่งพารายได้จากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป้าหมายในปี 2570 คือการสร้างหมู่บ้านต้นแบบที่เด็กและเยาวชนมีโอกาสเรียนรู้ พัฒนาอาชีพ และสามารถกลับคืนถิ่นฐานเพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

กิจกรรมหลักของโครงการประกอบด้วยการออกแบบกระบวนการแบบมีส่วนร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและภาคีในชุมชน การรับสมัครเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือในหมู่บ้าน การถอดบทเรียนจากพื้นที่นาร่อง และการขยายผลไปยังพื้นที่อื่น โดยการใช้การปลุกชาเป็นหนึ่งในแนวทางส่งเสริมเศรษฐกิจทางเลือกที่ยั่งยืน โครงการครอบคลุมหมู่บ้านเป้าหมาย 25 แห่ง ใช้งบประมาณรวมทั้งสิ้น 6 ล้านบาท

หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้นำชุมชน มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญคือ คนในท้องถิ่นไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากอาจรู้สึกไม่มั่นใจที่จะเข้าร่วมโครงการ ดังนั้น ทางกลุ่มจึงเสนอทางออก โดยปรับแนวทางการสื่อสารด้วยการหลีกเลี่ยงคำที่ตีตรา เช่น “ต่อต้านยาเสพติด” และเลือกใช้ถ้อยคำสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความหวัง ความภาคภูมิใจ และโอกาสในการพัฒนาตนเอง เพื่อเปิดพื้นที่ปลอดภัยและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากทุกภาคส่วนของชุมชน

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 2

ชื่อโครงการ: หมู่บ้านชายแดนเข้มแข็ง-แม่ฟ้าหลวง ปลุกชา ส่งเสริมเศรษฐกิจ ปอดยาเสพติด

ส่วนที่ 1: อนาคตเป้าหมาย (Future Vision)						
ปีที่กำหนดเป้าหมาย		2570				
ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (What success looks like)		- เสริมสร้างอัตลักษณ์ ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อเด็ก - คนมีคุณภาพยังอยู่ที่หมู่บ้าน ถึงจุดคน อยู่ดีมีสุข				
ตัวชี้วัดความสำเร็จ		- ลดจำนวนผู้เสียชีวิตจากยาเสพติด ร้อยละ 10 - พื้นที่ไร้ยาเสพติด → 100% - จำนวนนักเรียนที่เข้าโครงการศึกษาบังคับ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ของจำนวนเด็ก 5 หมู่บ้าน: ม.คิงเม้ง 8 หลัง ม.บึง 9 หลัง ม.สันติสุข ม.ปราชญ์เศรษฐ เป็นหมู่บ้านเชิงท่องเที่ยว+อนุรักษ์+คาเฟ่ ไก่ชนในพื้นที่เป็นผู้ประกอบการท้องถิ่น - จำนวนนักท่องเที่ยว ร้อยละ 10 - รายได้ 400 บาท/วัน อย่างน้อย 100 คนต่อหมู่บ้าน				

ส่วนที่ 2: ช่องว่างระหว่างปัจจุบันกับอนาคต

สถานการณ์ปัจจุบัน	- คนมีทักษะ/คุณภาพ ย้ายถิ่นฐานออก - คนที่อยู่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาเสี่ยงต่อการอยู่ในแวดวงยาเสพติด - ความหวาดระแวงต่อเจ้าหน้าที่รัฐ
ปัจจัยหลัก (Drivers)	ยาเสพติด, ความไม่มั่นคงในชุมชน, โอกาสทางการศึกษาที่เหลื่อมล้ำ
ความท้าทายหลัก	แรงจูงใจทางรายได้จากการขนยาเสพติด, สายสัมพันธ์ข้ามพรมแดน, ทัศนคติ

ส่วนที่ 3: เส้นทางย้อนกลับ (Backcasting Pathway)

ช่วงเวลา	กิจกรรมหลัก (Milestones)	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคี/ผู้เกี่ยวข้อง	ทรัพยากรที่ต้องใช้	งบประมาณ (โดยประมาณ)	พื้นที่/หมู่บ้าน/อำเภอ/จังหวัด
กรกฎาคม - สิงหาคม 2568	สำรวจครัวเรือน ความต้องการ, ประชากร, สำรวจพื้นที่เกษตร	อำเภอ (ฝ่ายปกครอง + สำนักเกษตร)		งบประมาณสำรวจบุคลากร	อย่างน้อย 6 ล้านบาท	หมู่บ้านหัวแม่เต่า
กันยายน 2568	รับสมัครครัวเรือนที่สนใจ+ทำข้อตกลง	อำเภอ (ปกครอง+เกษตร)		งบประมาณบุคลากร		หมู่บ้านบึง 8 หลัง
ตุลาคม 2568	อบรม+วิเคราะห์ จุดแข็งจุดอ่อน	อป., เกษตร	มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง, นักวิชาการเกษตร	นักวิชาการ, งบประมาณ, ค่าฝึกอบรม		หมู่บ้านบึง 9 หลัง
พฤศจิกายน 2568	ศึกษาดูงานที่ตำบลข้างเคียง	อำเภอ, กระทรวงการท่องเที่ยว	มูลนิธิ, ภาคเอกชน/บริษัท	งบดำเนินการ		หมู่บ้านสันมะเด็ด
ธันวาคม 2568 - มิถุนายน 2569	- มอบต้นกล้าฯ และวัสดุอุปกรณ์ - ติดตามระยะกลาง			งบดำเนินการ		หมู่บ้านป่าชายแสนสุข

ส่วนที่ 4: ปัจจัยเสี่ยงและการจัดการความไม่แน่นอน

ปัจจัยเสี่ยง	กลยุทธ์รับมือ
คนท้องถิ่นหวาดระแวง/ไม่ให้ความร่วมมือ	ไม่มี wording “ยาเสพติด/ต่อต้านยาเสพติด” เด็ดขาด สร้างความรู้สึกร่วมบวกความร่วมมือ, มีวิธีการสื่อสาร

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 3

ชื่อโครงการ: พัฒนา ศักยภาพ ข้าราชการ ผู้สอน MLC นำร่องพื้นที่ จ.เชียงราย

โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อตอบโจทย์ปัญหาสำคัญที่ศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติ (Migrant Learning Centre: MLC) ยังไม่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย และไม่มีระบบรับรอง คุณวุฒิของครูผู้สอน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและโอกาสในการเรียนรู้อย่าง เท่าเทียมของเด็กข้ามชาติ โดยโครงการตั้งเป้าหมายว่า ภายในปี 2570 จะสามารถพัฒนา MLC ให้เข้าสู่กระบวนการรับรองตามกฎหมายได้อย่างน้อย 1 แห่ง และมีครูผู้สอนที่ขึ้น ทะเบียนรับรองคุณวุฒิได้อย่างน้อย 10 คนต่อปี

กิจกรรมหลักประกอบด้วย การสำรวจข้อมูลและประเมินคุณสมบัติของครูผู้สอน การจัด เวิร์กช็อปเคลื่อนนโยบายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การอบรมครูให้มีความเข้าใจใน มาตรฐานที่จำเป็น และการประเมินผลกระบวนการดำเนินงาน โครงการนำร่องในจังหวัด เชียงราย โดยมีหน่วยงานหลัก ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) กศน. และภาคีองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ในพื้นที่ โดยใช้งบประมาณประมาณ 190,000 บาท

ปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของโครงการ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์ MLC อาจไม่ผ่านเกณฑ์ ตามที่ภาครัฐกำหนด หรือมีข้อจำกัดด้านกฎหมายและสถานะบุคคลที่ส่งผลต่อการขึ้น ทะเบียน แนวทางในการจัดการปัญหาเหล่านี้คือ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ระดับจังหวัดและกระทรวง เพื่อผลักดันให้เกิดแนวทางการรับรองคุณวุฒิครูผู้สอนที่ เหมาะสมกับบริบท MLC และรับรองหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในระบบ เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมและยั่งยืนสำหรับเด็กข้ามชาติ

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 3

ชื่อโครงการ: พัฒนา ศักยภาพ ขึ้นทะเบียน ผู้สอน MLC นำร่องพื้นที่ จ.เชียงราย

ส่วนที่ 1: อนาคตเป้าหมาย (Future Vision)

ปีที่กำหนดเป้าหมาย

2570

ภาพอนาคตที่พึงประสงค์
(What success looks like)

MLC นำร่องที่ถูกกฎหมาย (ไทยมี MLC อย่างถูกกฎหมาย โปร่งใส ยั่งยืน โดยมี การขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการ ครอบคลุมคุณภาพการศึกษา การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของเด็กต่างด้าวทุกคนให้ไทยได้รับการยอมรับด้านการบริหารจัดการด้านมนุษยธรรม ควบคู่กับความมั่นคง)

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1 ศูนย์ 10 คน/ ปี

ส่วนที่ 2: ช่องว่างระหว่างปัจจุบันกับอนาคต

สถานการณ์ปัจจุบัน

MLC ผิดกฎหมาย

ปัจจัยผลักดัน (Drivers)

1. ได้รับการคุ้มครองจากการจับกุมส่งกลับ
2. การขอรับสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกได้อย่างถูกกฎหมาย
3. การได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการ/ทักษะชีวิต
4. บรรลุไว้เป็นภารกิจของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ/ บูรณาการในระดับพื้นที่

ความท้าทายหลัก

ความร่วมมือของผู้สอนใน MLC

ส่วนที่ 3: เส้นทางย้อนกลับ (Backcasting Pathway)

ช่วงเวลา

กิจกรรมหลัก (Milestones)

ผู้รับผิดชอบหลัก

ภาคี/ผู้เกี่ยวข้อง

ทรัพยากรที่ต้องใช้

งบประมาณ (โดยประมาณ)

พื้นที่/หมู่บ้าน/อำเภอ/จังหวัด

สร้างหลักสูตรแกนกลาง MLC

สพฐ.

• NGO

• มหาวิทยาลัย

• หน่วยงานการศึกษา

• จบ

• ผู้ทรงคุณวุฒิ

100,000

ประเมินผู้สอน เพื่อขึ้นทะเบียน

สพฐ.

สพป/สพม ในพื้นที่

จบ

30,000

สิทธิพำนักระยะเกิน

ศร./น.17

บก ดบ/แรงงาน

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

20,000

ประเมินผู้สอน

สพฐ.

สพป/สพม

ผู้ประเมิน

40,000

ผลักดันให้ศูนย์จดทะเบียน

สพฐ.

• สพป/สพม

• พม/ปกครอง

การขอผ่อนผันผู้สอน ศร.

ส่วนที่ 4: ปัจจัยเสี่ยงและการจัดการความไม่แน่นอน

ปัจจัยเสี่ยง

กลยุทธ์รับมือ

1. ไม่รู้ที่ตั้ง MLC

2. กลัวการจับกุม

1. ประสานความร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคงระดับจังหวัด

2. สร้างแรงจูงใจในการลงทะเบียน

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 4

ชื่อโครงการ: ส่งเสริมความเป็นไทยและทักษะอาชีพในพื้นที่พักพิงชั่วคราว จ.แม่ฮ่องสอน

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับทักษะภาษาไทยและทักษะอาชีพของเด็กและเยาวชนในพื้นที่พักพิงชั่วคราว โดยเฉพาะศูนย์บ้านในสอย ซึ่งประสบปัญหาเรื่องการสื่อสารภาษาไทยและการขาดโอกาสในการเตรียมตัวประกอบอาชีพในอนาคต ภายในปี 2570 โครงการตั้งเป้าให้เด็กอย่างน้อย 50% สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ และมีทักษะอาชีพขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการกลับคืนสู่สังคมภายนอก

กิจกรรมหลักประกอบด้วย การอบรมครู การจัดกิจกรรม Thai Camp การฝึกอบรม TOT (Training of Trainers) และการนำร่องหลักสูตรอาชีพศึกษา โดยดำเนินงานร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย UNICEF และภาคประชาสังคม โดยใช้งบประมาณรวมประมาณ 2 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม โครงการเผชิญกับความเสี่ยงในด้านความสมัครใจของเด็กในการเข้าร่วม รวมถึงข้อจำกัดทางกฎหมายบางประการ กลยุทธ์รับมือจึงรวมถึงการสร้างแรงจูงใจผ่านใบประกาศทุนการศึกษา และการสื่อสารกับครอบครัวและชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจและสนับสนุนการเข้าร่วมของเด็กในระยะยาว

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 4

ชื่อโครงการ: ส่งเสริมความเป็นไทยและทักษะอาชีพในพื้นที่พักพิงชั่วคราว จ.แม่ฮ่องสอน

ส่วนที่ 1: อนาคตเป้าหมาย (Future Vision)	
ปีที่กำหนดเป้าหมาย	2570
ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (What success looks like)	เด็กในพื้นที่พักพิงชั่วคราวมีความพร้อมในการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย
ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ร้อยละ 50 ของเด็กฯสามารถสื่อสารภาษาไทย โดยผ่านการทดสอบความสามารถทางภาษาไทย (เฉพาะเด็กม.ต้น)

ส่วนที่ 2: ช่องว่างระหว่างปัจจุบันกับอนาคต	
สถานการณ์ปัจจุบัน	เด็กส่วนใหญ่ใน camp พูดภาษาประจำถิ่นไม่ใช่ภาษาไทยในการสื่อสาร
ปัจจัยผลักดัน (Drivers)	สถานการณ์ในประเทศต้นทางไม่สงบและไม่สามารถไปประเทศที่ 3 ได้
ความท้าทายหลัก	การตัด/ลด ความช่วยเหลือจากงบประมาณต่างประเทศ

ส่วนที่ 3: เส้นทางย้อนกลับ (Backcasting Pathway)						
ช่วงเวลา	กิจกรรมหลัก (Milestones)	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคี/ผู้เกี่ยวข้อง	ทรัพยากรที่ต้องใช้	งบประมาณ (โดยประมาณ)	พื้นที่/หมู่บ้าน/อำเภอ/จังหวัด
ก.ค. - ธ.ค. 68 (6 เดือน)	1.1 แต่งตั้งคณะทำงาน 1.2 จัดทำโครงการ/ Survey Gaps 1.3 จัดทำหลักสูตร (2 Level) ภาษาไทย, ทักษะอาชีพ, วัฒนธรรมไทย 1.4 หาแหล่งทุน 1.5 พัฒนาสื่อ/ ประชาสัมพันธ์หลักสูตร 1.6 หาอาสาสมัครเพื่อเป็นครูสอนในหลักสูตร	ศร.	UNICEP, NGOs, มหาดไทย	งบประมาณในการทำหลักสูตร	2,000,000	ศูนย์พักพิงชั่วคราว อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน (เฉพาะ ม.ต้น) (เพราะพร้อมออกไปทำงาน)
ม.ค. - มิ.ย. 69 (6 เดือน)	2.1 ทดสอบหลักสูตร - นำร่อง อ.เมือง (1 camp) 2.2 สรุปผลการทดสอบ/วิเคราะห์ปัญหา/ปรับปรุงหลักสูตร	ศร.	มหาวิทยาลัย, มหาดไทย, NGOs, มูลนิธิต่างๆ	ทีมวิชาการ, งบประมาณ, บุคลากรสอน		"
ก.ค. - ธ.ค. 69 (6 เดือน)	3.1 Implement ในพื้นที่ Phase 1 (4 ค่าย) Training to Trainer	ศร.	มหาดไทย, NGOs, มูลนิธิต่างๆ	บุคลากรสอน		ศูนย์พักพิง 4 ค่าย สบเมย (2) ขุนยวม (1) อ.เมือง (1)
ม.ค. - ก.ย. 70 (9 เดือน)	4.1 Implement ในพื้นที่ Phase 2 (4 ค่าย) 4.2 ทดสอบ+ประเมินผล	ศร.				"

ส่วนที่ 4: ปัจจัยเสี่ยงและการจัดการความไม่แน่นอน	
ปัจจัยเสี่ยง	กลยุทธ์รับมือ
1. ไม่มีอาสาสมัคร 2. อาสาสมัครย้ายงาน 3. ไม่มีงบประมาณที่เพียงพอ 4. กฎหมาย/ นโยบายไม่เอื้อ 5. การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1. เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้อาสาสมัคร เช่น รางวัล ค่าตอบแทน สวัสดิการ/ที่พัก 2. สร้างพันธมิตรกับกลุ่มนโยบาย (ภาครัฐ เอกชน NGOs)

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 5

ชื่อโครงการ: การระบุตัวตน (ขยายโครงการของสภาภาคในจังหวัดตาก)

โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองต่อปัญหาของประชากรชายแดนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงสิทธิและบริการพื้นฐานของรัฐ เช่น การศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการสังคม โดยตั้งเป้าหมายว่า ภายในปี 2570 จะสามารถขึ้นทะเบียนประชากรชายแดนได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายใน 9 จังหวัดภาคเหนือที่มีพรมแดนติดกับประเทศเมียนมา

กิจกรรมหลักประกอบด้วย การลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ระหว่างหน่วยงานหลักทั้ง 4 ภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานด้านสุขภาพ การศึกษา พัฒนาลังคม และภาคประชาสังคม จากนั้นมีการออกแบบระบบข้อมูลร่วมกัน การจัดอบรมเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ และการลงทะเบียนผ่านระบบของบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ (NT) โดยมีหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน ได้แก่ สภาภาคไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับหน่วยงานด้านเทคโนโลยีอย่าง NECTEC และ NT ใช้งบประมาณจังหวัดละ 1 ล้านบาท รวมทั้งสิ้น 9 ล้านบาท

ความท้าทายสำคัญของโครงการคือ ความไม่ไว้วางใจของกลุ่มเป้าหมายในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และความไม่แน่นอนของนโยบายภาครัฐที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ทางกลุ่มจึงเสนอแนวทางรับมือโดยเน้นการใช้ Soft Power ผ่านภาคประชาสังคม (NGOs) ในการสื่อสารและสร้างความไว้วางใจ รวมถึงการจัดให้มีพื้นที่ปลอดภัย (Safe Space) ในการเก็บข้อมูล เพื่อยืนยันว่าข้อมูลจะถูกใช้ในทางมนุษยธรรม และไม่กระทบต่อความมั่นคงหรือก่อให้เกิดผลกระทบทางลบแก่ผู้ลงทะเบียน

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 5

ชื่อโครงการ: การระบุดำเนิน (ขยายโครงการของสภาเทศบาลในจังหวัดตาก)

ส่วนที่ 1: อนาคตเป้าหมาย (Future Vision)	
ปีที่กำหนดเป้าหมาย	2570
ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ (What success looks like)	โครงการระบุดำเนินประชากรข้ามชาติ พื้นที่จังหวัดชายแดน ระบุดำเนินกลุ่มเปราะบางเพื่อประโยชน์ในทางนโยบายและเพื่อการเตรียมความพร้อมในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ
ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ลงคะแนน 70%

ส่วนที่ 2: ช่องว่างระหว่างปัจจุบันกับอนาคต	
สถานการณ์ปัจจุบัน	1. ขาดความไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ 2. เข้าเมืองไม่ถูกกฎหมาย 3. ไม่มีถิ่นฐาน ยึดถืออยู่ชัดเจน เคลื่อนที่ตามงานที่รับจ้าง
ปัจจัยผลักดัน (Drivers)	ความไม่มั่นคงในพม่า โอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า โอกาสการจ้างงาน
ความท้าทายหลัก	เข้าประเทศไม่ถูกกฎหมาย เสี่ยงการระบุดำเนิน ลำดับความสำคัญ ความตระหนักของประชาชน การสนับสนุนงบประมาณ

ส่วนที่ 3: เส้นทางย้อนกลับ (Backcasting Pathway)						
ช่วงเวลา	กิจกรรมหลัก (Milestones)	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคี/ผู้เกี่ยวข้อง	ทรัพยากรที่ต้องใช้	งบประมาณ (โดยประมาณ)	พื้นที่/หมู่บ้าน/อำเภอ/จังหวัด
		สภาเทศบาลไทย	สร, ศร	งบประมาณบุคลากรสนาม	1,000,000 บาท x 9 จังหวัด	9 จังหวัด ชายแดนไทย - พม่า
		NECTEC	ตม, มท	เจ้าหน้าที่พัฒนาระบบผู้ประกอบการใช้อุปกรณ์		
			กระทรวงแรงงาน	งบประมาณวิชาการ		
			NT	ทีมติดตามวิทยากร		
	ระบบฐานข้อมูลประชากรข้ามชาติพื้นที่ชายแดน		กกร.ชายแดน	ค่าอุปกรณ์แพคเกจอินเทอร์เน็ต		

ส่วนที่ 4: ปัจจัยเสี่ยงและการจัดการความไม่แน่นอน	
ปัจจัยเสี่ยง	กลยุทธ์รับมือ
ความเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย การจัดสรรงบประมาณ แรงต้านจากกลุ่มเป้าหมาย (ไม่ไว้วางใจ)	การสร้างความร่วมมือ? ภาคประชาสังคม NGOs ช่วยเสริมงบประมาณ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร soft power การสร้างความเข้าใจกับประชาชน (ทีมประชาสัมพันธ์)

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 6

ชื่อโครงการ: การสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเปิดพื้นที่พัฒนาชายแดนให้ตอบ โจทย์ Comprehensive Security แบบ Humancentric

โครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อยกระดับการสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์ในพื้นที่ชายแดน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร นโยบาย และยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของรัฐได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมในสิทธิหน้าที่ และแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนแบบองค์รวม โดยตั้งเป้าให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเองผ่านช่องทางที่หลากหลายและเป็นมิตร ภายในปี 2570

กิจกรรมหลักของโครงการประกอบด้วย การวิเคราะห์บริบทพื้นที่ชายแดนที่มีช่องว่างด้านการสื่อสาร การจัดเวทีนโยบายและแลกเปลี่ยนระหว่างภาครัฐกับชุมชน การประชุมหน่วยงานส่วนกลางเพื่อจัดทำแนวทางสื่อสารร่วมกัน การออกแบบชุดเครื่องมือสื่อสารที่เข้าถึงง่าย และการเสนอให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการสื่อสารด้านความมั่นคง” เพื่อเป็นกลไกประสานงานในระยะยาว พื้นที่เป้าหมายได้แก่พื้นที่ชายแดนที่ยังขาดโครงสร้างการสื่อสาร เช่น แม่ฮ่องสอน โดยใช้งบประมาณจากแผนงบกลาง ซึ่งอยู่ระหว่างการเสนอจัดสรร

อย่างไรก็ดี ปัจจัยเสี่ยงของโครงการ คือ ความไม่ชัดเจนของหน่วยงานเจ้าภาพหลัก และข้อจำกัดในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดารหรือมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และภาษา ดังนั้น ทางกลุ่มจึงเสนอกลยุทธ์ในการรับมือ โดยการอ้างอิงระเบียบและแผนงานตาม พ.ร.บ.ความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2566-2570 เพื่อสร้างความชอบธรรม และการสร้างความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานท้องถิ่นในฐานะกลไกกลางระดับพื้นที่

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 6

ชื่อโครงการ: การสื่อสารเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเปิดพื้นที่พัฒนาชายแดนให้ตอบ โจทย์ Comprehensive Security แบบ Humancentric

ส่วนที่ 1: อนาคตเป้าหมาย (Future Vision)

ปีที่กำหนดเป้าหมาย

2570

ภาพอนาคตที่พึงประสงค์
(What success looks like)

- กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มเห็นด้วยและสนับสนุนการเปิดพื้นที่พัฒนาตามแนวชายแดน
- นโยบายมีแผน, ปฏิบัติ ชุมชน ภาคธุรกิจ สื่อ NGOs สร. ครร. อนุรักษ์ความยั่งยืน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- นโยบาย, เป้าหมายชัดเจน+แผน+งบประมาณ
- เจ้าภาพ
- กลุ่มเป้าหมายได้รับการสื่อสาร ตรงความสนใจ ได้รับประโยชน์

ส่วนที่ 2: ช่องว่างระหว่างปัจจุบันกับอนาคต

สถานการณ์ปัจจุบัน

- ถนนลูกรัง เส้นทาง
- โรงเรียนขาดครู ไม่ได้มาตรฐาน
- สาธารณสุขอยู่ระดับล่าง คนต้องเดินทางไกลมาหาหมอ ขาดความเข้าใจและการสื่อสารกับคนฝั่งไทย
- มีการเผาป่าเป็นแหล่งกำเนิดของ PM2.5

ปัจจัยหลัก (Drivers)

- การศึกษา-คนขาดการศึกษา
- ขาดองค์ความรู้ในการบริหาร
- กำลังพลน้อยเฉพาะหน้า ขาดจากหน่วยงานเข้ามาแทรกแซงได้ง่าย

ความท้าทายหลัก

จะคุยกับพม่า, ชนกลุ่มน้อยอย่างไร

ส่วนที่ 3: เส้นทางย้อนกลับ (Backcasting Pathway)

ช่วงเวลา	กิจกรรมหลัก (Milestones)	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภาคี/ผู้เกี่ยวข้อง	ทรัพยากรที่ต้องใช้	งบประมาณ (โดยประมาณ)	พื้นที่/หมู่บ้าน/อำเภอ/จังหวัด
ม.ย. - ก.ค. 2568	เช็กกับกระทรวงทรัพยากรฯ พื้นที่นั้นใครดูแล	- อุทยาน - ป่าไม้	- ผู้ว่าราชการ + สร+คร+กรมที่ดิน - กระทรวงทรัพยากรฯ	คณะกรรมการจังหวัด	- การประชาสัมพันธ์ - งบประมาณจังหวัด (กลุ่มจังหวัด) - ทบ. - กระทรวงกลาโหม	พื้นที่ชายแดนที่ยังไม่มีโครงสร้างพื้นที่
ก.ค. - ส.ค. 2568	เขียนข้อเสนอให้กับกระทรวงทรัพยากรฯ	คณะกรรมการจังหวัด		งบ		
ก.ค. - จบโครงการ	ทำงานกับ Agency	- กรมประชาสัมพันธ์ - กรมกิจการพลเรือน		งบ		
2569	สื่อสารกับเขียนผ่านคณะกรรมการชายแดน	- HLC - RBC - TBC		งบ		
2570		คณะกรรมการจังหวัด กระทรวงทรัพยากรฯ กรมกิจการพลเรือน		งบ		

ส่วนที่ 4: ปัจจัยเสี่ยงและการจัดการความไม่แน่นอน

ปัจจัยเสี่ยง

- ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับเมียนมา
- การสื่อสารคลาดเคลื่อน/มีกลุ่มไม่เห็นด้วย
- กลุ่มนักอนุรักษ์ไม่เห็นด้วย

กลยุทธ์รับมือ

- อ้างอิงแนวทางการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน-ชุมชน พท.สูง (2566-2570)

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 7

ชื่อโครงการ: เสริมสร้างความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตชายแดนด้าน สาธารณสุข พื้นที่ จ.ตาก, กาญจนบุรี, แม่ฮ่องสอน

โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงด้านสาธารณสุขในพื้นที่ชายแดนที่มีความเปราะบางสูง โดยเฉพาะจากโรคติดต่อและการเคลื่อนย้ายของประชากรข้ามแดนอย่างไม่เป็นทางการ พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมจังหวัดตาก กาญจนบุรี และแม่ฮ่องสอน โดยมีเป้าหมายภายในปี 2570 เพื่อให้พื้นที่มีระบบควบคุมและเฝ้าระวังโรคที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีระบบแจ้งเตือนภัยด้านสุขภาพที่เชื่อมโยงกันได้ในระดับพื้นที่และส่วนกลาง

กิจกรรมหลักของโครงการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มเป้าหมาย การบริหารจัดการศูนย์อพยพให้มีมาตรฐานด้านสุขอนามัย การพัฒนาแนวปฏิบัติ (SOP) และการจัดทำรายงานถอดบทเรียน (AAR) เพื่อรองรับเหตุการณ์ฉุกเฉินด้านสุขภาพ รวมถึงการพัฒนาระบบแจ้งเตือนภัยโรคระบาดที่สามารถเข้าถึงได้โดยประชาชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ กองบัญชาการกองทัพบก (กพ.ทบ.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยใช้งบประมาณและทรัพยากรแบบบูรณาการจากหลายหน่วยงาน

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยเสี่ยงสำคัญคือความไม่เชื่อมโยงของระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ทำให้การเฝ้าระวังโรคและการแจ้งเตือนอาจเกิดความล่าช้า ดังนั้น แนวทางแก้ไขคือการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลาง การพัฒนาระบบดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงและใช้งานร่วมกันได้ และการจัดทำ SOP กลางที่เป็นมาตรฐานสำหรับทุกหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการตอบสนองต่อสถานการณ์คับขันได้อย่างทันทั่วถึงและสอดคล้องกันในทุกระดับ

ข้อเสนอโครงการของกลุ่มที่ 7

ชื่อโครงการ: เสริมสร้างความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตชายแดนด้านสาธารณสุข พื้นที่ จ.ตาก, กาญจนบุรี, แม่ฮ่องสอน

ส่วนที่ 1: อนาคตเป้าหมาย (Future Vision)

ปีที่กำหนดเป้าหมาย

ความปลอดภัยในการดำรงชีวิต

ภาพอนาคตที่พึงประสงค์
(What success looks like)

การคัดกรองโรคและภัยสุขภาพ ลดการแพร่ระบาดของโรค

ทุกคนมีการลงทะเบียนด้านการเข้าประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ป้องกันและควบคุมโรคระบาด

การบริหารจัดการข้อมูลอพยพ

ส่วนที่ 2: ช่องว่างระหว่างปัจจุบันกับอนาคต

สถานการณ์ปัจจุบัน

บุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุขขาดแคลน

ปัจจัยหลัก (Drivers)

การสำรองเวชภัณฑ์ และการสร้างเครือข่ายด้านการแพทย์และสาธารณสุข

ความท้าทายหลัก

การบริหารจัดการ

ความต่อเนื่องในการรักษาและการติดตาม การบูรณาการข้อมูล

Corruption

ส่วนที่ 3: เส้นทางย้อนกลับ (Backcasting Pathway)

ช่วงเวลา

กิจกรรมหลัก
(Milestones)

ผู้รับผิดชอบหลัก

ภาคี/ผู้เกี่ยวข้อง

ทรัพยากรที่ต้องใช้

งบประมาณ
(โดยประมาณ)

พื้นที่/หมู่บ้าน/
อำเภอ/จังหวัด

1 ปี

การคัดกรองผู้อพยพ

ทท. มท. กต.

อปท. สร. พม.

เจ้าหน้าที่อุปกรณ์

จ.ตาก กาญจนบุรี
แม่ฮ่องสอน

การจัดการในศูนย์
อพยพ

พม. ทท. มท. ผู้ว่าฯ

สร

บุคลากร
สิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวก
อุปกรณ์และเครื่องมือ

การจัดทำ SOP และ
AAR

มท. พม.

ทุกหน่วยงานภายใน
จังหวัด

บุคลากร ข้อมูล
เทคโนโลยีและเครื่องมือ

ระบุเฝ้าระวังในพื้นที่
ชายแดน

สมช. มท.

บุคลากร, เทคโนโลยี
ข้อมูลและระบบ

ส่วนที่ 4: ปัจจัยเสี่ยงและการจัดการความไม่แน่นอน

ปัจจัยเสี่ยง

กลยุทธ์รับมือ

1. วิสัยทัศน์

“พัฒนาความร่วมมือกับชุมชนชายแดนและประชาชนพลัดถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน”

“ให้เขาดูแลคนของเขา เพื่อเขา เพื่อเรา”

2. เป้าประสงค์ของโครงการ

1. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนชายแดน เพื่อให้เกิดการดูแลสุขภาพ การศึกษา และความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
2. สนับสนุนการพัฒนาระบบบริการสุขภาพชายแดน ให้ประชาชนในพื้นที่ชายแดน รวมถึงบุคลากรจากประเทศเพื่อนบ้านสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างเหมาะสม ปลอดภัย และเป็นธรรม
3. พัฒนาระบบการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติและเด็กในศูนย์พักพิง โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมโอกาสในการมีชีวิตอยู่ร่วมในสังคมไทย และพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ
4. ลดความเสี่ยงด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน ผ่านการพัฒนาทางเลือกทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาควิชาการและภาคความมั่นคง
5. เสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่ บนฐานของความเข้าใจ ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมจากชุมชนในพื้นที่ เพื่อประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฟากฝั่งชายแดน

โดยโครงการนี้มีเป้าประสงค์ตาม แนวทางการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่ พ.ศ. 2566-2570 ของ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี โดยประกอบไปด้วยโครงการย่อย 4 โครงการ ดังนี้

โครงการที่ 1: ศูนย์สุขภาพชายแดน (Border Health Center: BHC)

หน่วยงานหลัก: กระทรวงสาธารณสุข (สธ.)

หลักการและเหตุผล

พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา เป็นจุดที่มีการเคลื่อนย้ายของผู้คนจำนวนมาก ทั้งแรงงานข้ามชาติ ผู้พลัดถิ่น และประชากรกลุ่มเปราะบาง ซึ่งมักเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง ความจำเป็นเร่งด่วนในการเฝ้าระวังโรคติดต่อ โรคระบาด การบำบัดยาเสพติด และการส่งเสริมสุขภาพ ทำให้เกิดแนวคิดในการจัดตั้ง “ศูนย์สุขภาพชายแดน” เพื่อเป็น touch point ทางสุขภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดตั้งศูนย์สุขภาพชายแดนในพื้นที่สำคัญ เพื่อให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนในพื้นที่ชายแดน
2. เพื่อรองรับการเข้าถึงบริการของบุคลากรทางการแพทย์จากประเทศเพื่อนบ้านอย่างถูกต้อง
3. เพื่อเป็นจุดคัดกรองโรค ป้องกันการแพร่ระบาด และส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มเปราะบางในพื้นที่

กิจกรรมหลัก

- จัดตั้ง BHC ใน 18 พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา โดยเน้นจุดผ่านแดนและพื้นที่ buffer zone
- ออกแบบระบบ HN (Health Number) สำหรับบุคลากรและผู้ป่วยข้ามชาติ
- จัดให้มีคลินิกเคลื่อนที่และบริการเชิงรุกในพื้นที่ห่างไกล
- ประสานการรับรองวิชาชีพของบุคลากรเมียนมาเพื่อให้สามารถให้บริการในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง
- จัดอบรมเจ้าหน้าที่เรื่องการดูแลกลุ่มเปราะบางข้ามชาติ เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ หญิงตั้งครรภ์
- ทำงานร่วมกับ MLC และหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่
- BHC และ MLC ทำงานใกล้ชิดกัน เป็น touch point ของนโยบาย (พื้นที่รับบริการ)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ประชาชนชายแดนและผู้พลัดถิ่นสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างทั่วถึง
- ลดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อและสารเสพติดในพื้นที่ชายแดน
- เสริมความร่วมมือด้านสุขภาพระหว่างประเทศและหน่วยงานภายในประเทศ

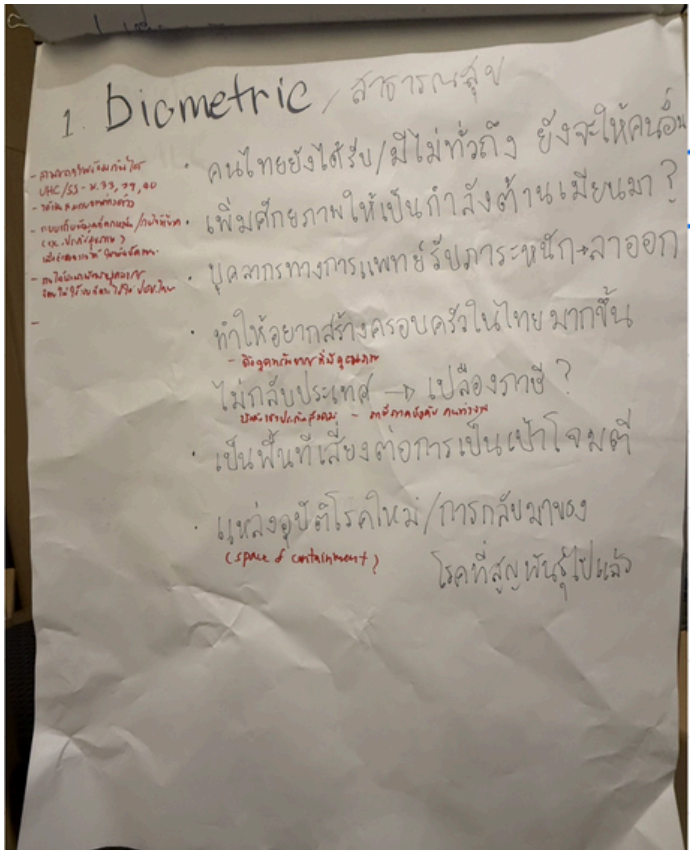
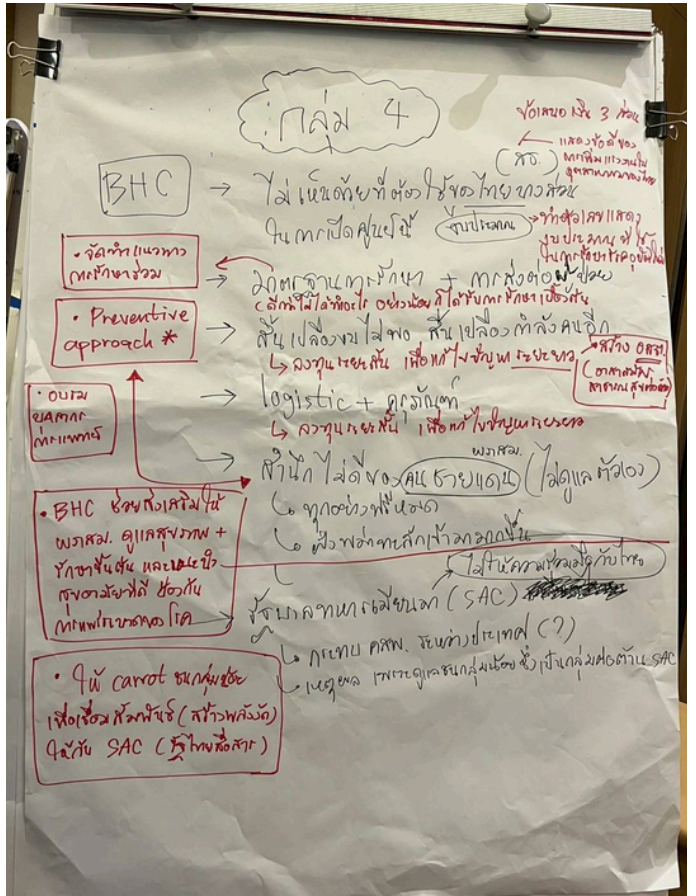
ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อข้อกังวลเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชากรตามแนวชายแดน

ข้อกังวล (ARGUMENT)	ข้อโต้แย้งเชิงนโยบาย (COUNTER-ARGUMENT)
1. ข้อกังวลเรื่องการใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อชาวต่างชาติ	
มีความวิตกว่าการใช้ภาษีของประชาชนไทยในการให้บริการแก่ชาวต่างชาติบริเวณชายแดนเป็นการเบียดเบียนทรัพยากรของคนไทย และอาจไม่ใช่วิธีการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม	งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการคิดเป็นเพียง 0.08% ของงบสาธารณสุขโดยรวม จึงไม่มีผลกระทบต่อทรัพยากรหลักของคนไทย อีกทั้งการดูแลสุขภาพแรงงานข้ามชาติมีส่วนช่วยลดต้นทุนระยะยาวของระบบสาธารณสุข และสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับการค้าและแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน
2. ข้อกังวลเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมด้านสิทธิระหว่างคนไทยและชาวต่างชาติ	
การให้บริการด้านสุขภาพในลักษณะเดียวกับคนไทย อาจก่อให้เกิดความรู้สึกไม่เท่าเทียม และกระทบต่อหลักการของความเป็นพลเมือง	โครงการนี้ไม่ใช่วิธีการให้สิทธิแบบเดียวกับพลเมืองไทย แต่เป็นการดำเนินงานในลักษณะเชิงป้องกัน (preventive care) เช่น การคัดกรอง ฉีดวัคซีน และเฝ้าระวังโรคระบาด ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงต่อระบบสุขภาพไทยโดยรวมมากกว่าการให้สิทธิแบบถ้วนหน้า
3. ข้อกังวลเรื่องภาระของบุคลากรทางการแพทย์ของไทย	
เกรงว่าการให้บริการเพิ่มเติมแก่ชาวต่างชาติจะทำให้บุคลากรไทยรับภาระเกินกำลัง และส่งผลกระทบต่อคุณภาพการดูแลสุขภาพคนไทย	โครงการสนับสนุนการใช้บุคลากรสุขภาพจากประเทศต้นทาง โดยผ่านการคัดกรองและควบคุมมาตรฐานวิชาชีพของไทย ซึ่งช่วยลดภาระของบุคลากรไทยและส่งเสริมความร่วมมือทางสุขภาพระดับท้องถิ่น
4. ข้อกังวลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	
การให้บริการแก่กลุ่มที่อาจต่อต้านรัฐบาลเมียนมา อาจถูกมองว่าเป็นการแทรกแซงกิจการภายใน และส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางการทูต	การให้บริการในพื้นที่ชายแดนมุ่งเน้นด้านสุขภาพและมนุษยธรรม โดยไม่มีการแบ่งแยกทางการเมือง การดำเนินงานอย่างเป็นกลางจะช่วยลดความตึงเครียด และยังแสดงบทบาทเชิงบวกของไทยในเวทีนานาชาติด้านสิทธิมนุษยชน

ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อข้อกังวลเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชากรตามแนวชายแดน

ข้อกังวล (ARGUMENT)	ข้อโต้แย้งเชิงนโยบาย (COUNTER-ARGUMENT)
5. ข้อกังวลเรื่องการเกิดเขตปกครองพิเศษตามแนวชายแดน	
มีความกังวลว่าการให้บริการอย่างต่อเนื่องจะนำไปสู่การตั้งถิ่นฐานถาวร และเรียกร้องสิทธิหรือสถานะพิเศษในอนาคต	โครงการมีกรอบดำเนินงานที่ชัดเจนทั้งด้านพื้นที่และเวลา โดยมุ่งรองรับสถานการณ์เฉพาะหน้า ไม่ได้มีลักษณะที่จะนำไปสู่การจัดตั้งเขตปกครองพิเศษ ทั้งยังไม่มีบริบททางประวัติศาสตร์ที่เอื้อต่อการเรียกร้องลักษณะดังกล่าว
6. ข้อกังวลเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำของคุณภาพบริการ	
ศูนย์บริการสุขภาพในชายแดนอาจมีคุณภาพบริการที่สูงกว่าหน่วยบริการปฐมภูมิของไทย เช่น รพ.สต. ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงบริการ	ศูนย์สุขภาพชายแดนจะทำหน้าที่ประสานและเชื่อมโยงกับระบบบริการสุขภาพของรัฐ เช่น รพ.สต. และพชอ. เพื่อเสริมให้เกิดความต่อเนื่องของการดูแล โดยประชาชนไทยยังสามารถเข้ารับบริการได้ แต่ไม่สามารถใช้สิทธิเบิกจ่ายผ่านระบบประกันสุขภาพของรัฐ จึงไม่เป็นการรบกวนสิทธิของคนไทยแต่อย่างใด

เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชากรตามแนวชายแดน

โครงการที่ 2: ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กข้ามชาติ (Migrant Learning Centres: MLCs)

หน่วยงานหลัก: กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)

หลักการและเหตุผล

เด็กข้ามชาติและเด็กในศูนย์พักพิงชั่วคราวจำนวนมากขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เนื่องจากข้อจำกัดด้านสถานะ บุคลากร และหลักสูตร เพื่อให้เด็กกลุ่มนี้มีโอกาสเติบโต พัฒนา และสามารถอยู่ร่วมในสังคมไทยได้อย่างมีศักดิ์ศรี จึงจำเป็นต้องพัฒนา MLC ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ทั้งภาษา วัฒนธรรม และทักษะชีวิต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนา MLC ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีมาตรฐานด้านหลักสูตร บุคลากร และการรับรองวุฒิ
2. เพื่อเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กข้ามชาติและเด็กในศูนย์พักพิง
3. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย

กิจกรรมหลัก

- เรืองเร่งด่วน กรณีเด็กในศูนย์พักพิงชั่วคราว ส่งเสริมให้จัดการเรียนการสอนหลักสูตร “ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร” ไปพร้อมกัน เพื่อโอกาสในการทำงานและการใช้ชีวิตในสังคมไทย
- สำรวจและพัฒนา MLC ที่มีอยู่ให้ได้รับการจัดแจง และมีมาตรฐานด้านหลักสูตรและการจัดการ
- พัฒนาหลักสูตร “ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร” และจัดอบรมครูใน MLC
- ส่งเสริมการใช้หลักสูตรร่วมกันกับ กศน. หรือใช้แนวทาง Home School เพื่อรองรับการเทียบวุฒิในอนาคต
- แยกกลุ่มผู้เรียนเพื่อออกแบบการเรียนการสอนเฉพาะ (เด็กเล็ก, เด็กโต)
- ประสานงานกับศูนย์พักพิงและหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อย้ายการเข้าถึง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เด็กข้ามชาติเข้าถึงการศึกษาได้เพิ่มขึ้น
- เด็กมีทักษะภาษาไทยและทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมในสังคมไทย
- ลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาในพื้นที่ชายแดน

ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อข้อกังวลเกี่ยวกับการจัดตั้ง MLC (Migrant Learning Center)

ข้อกังวล (ARGUMENT)	ข้อโต้แย้งเชิงนโยบาย (COUNTER-ARGUMENT)
1. ข้อกังวลด้านความมั่นคงและการปกครองส่วนท้องถิ่น	
เกรงว่า MLC อาจถูกใช้เป็นพื้นที่ในการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวเมียนมาในประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อีกทั้งอาจเป็นช่องทางในการบ่มเพาะวัฒนธรรมต่างชาติและหลีกเลี่ยงการกลมกลืนทางวัฒนธรรม	ฝ่ายเสนอแนะว่าควรมีระบบจัดตั้งและข้อมูลของ MLC ให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยผูกกับระบบฐานข้อมูลไบโอเมตริก (biometric) เพื่อให้ภาครัฐสามารถติดตามตรวจสอบ และป้องกันการใช้พื้นที่ผิดวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ควรมีกลไกความร่วมมือระหว่าง MLC กับหน่วยงานความมั่นคงเพื่อบริหารความเสี่ยงในระยะยาว
2. ข้อกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงในการอยู่ถาวรและการกลืนวัฒนธรรม	
กังวลว่าเด็กข้ามชาติที่เข้าร่วม MLC และครอบครัวจะตั้งถิ่นฐานถาวรโดยไม่ยอมกลมกลืนกับสังคมไทย เสี่ยงต่อการสร้างความแตกแยกด้านวัฒนธรรมและอัตลักษณ์	ควรส่งเสริมให้เด็กใน MLC เรียนภาษาไทยควบคู่กับการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย โดยกระทรวงศึกษาธิการสามารถวางหลักเกณฑ์การจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความสำนึกในความเป็นพลเมืองดี มีการฝึกอบรมครู และต่ออายุการสอนทุก 3-5 ปีเพื่อควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ไทยยอมรับได้ โดยไม่มีการให้สิทธิการแปลงสัญชาติในกระบวนการนี้
3. ข้อกังวลด้านการแพร่โรคและภาระต่อระบบสาธารณสุข	
มีความกังวลว่าเด็กข้ามชาติอาจเป็นพาหะนำโรค เนื่องจากไม่เคยได้รับวัคซีนหรือไม่เข้ารับการตรวจสุขภาพ และอาจกลายเป็นภาระต่อโรงพยาบาลไทย	ระบบการขึ้นทะเบียนแรงงานและบุตรแรงงานมีการกำหนดให้ต้องผ่านการตรวจสุขภาพก่อน เช่น การต่อบัตรสีชมพู ซึ่งรวมถึงการฉีดวัคซีนและการคัดกรองโรค นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานทั้งรัฐและ NGO ที่ร่วมกันดูแลสุขภาพในพื้นที่ชายแดน ซึ่งช่วยลดภาระและความเสี่ยงในระยะยาวต่อประชากรไทย

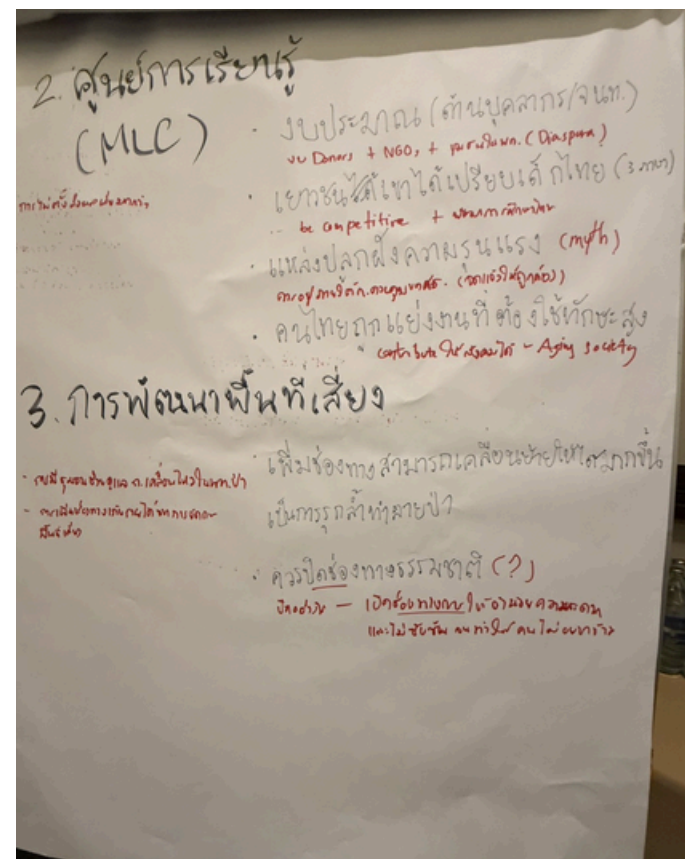
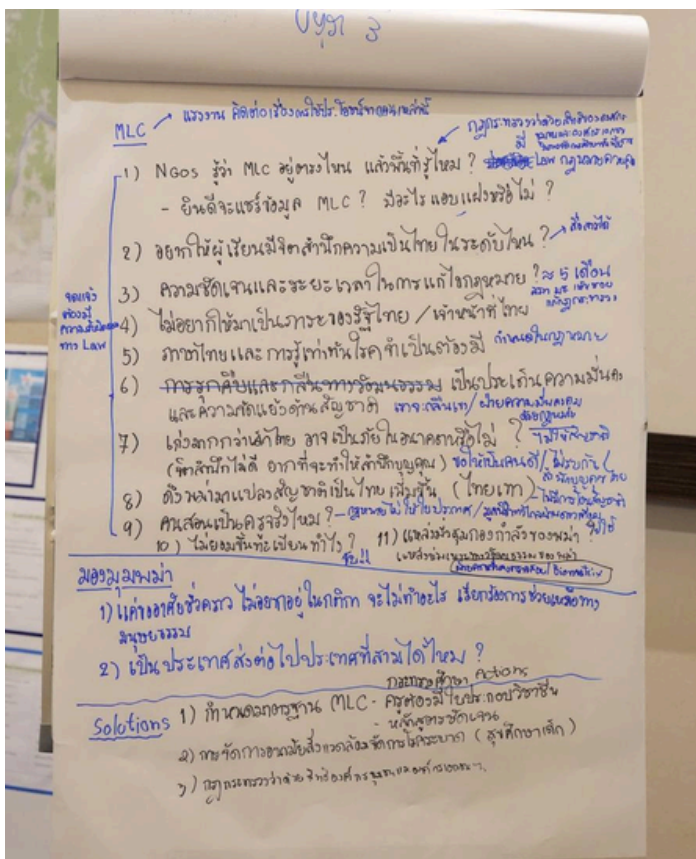
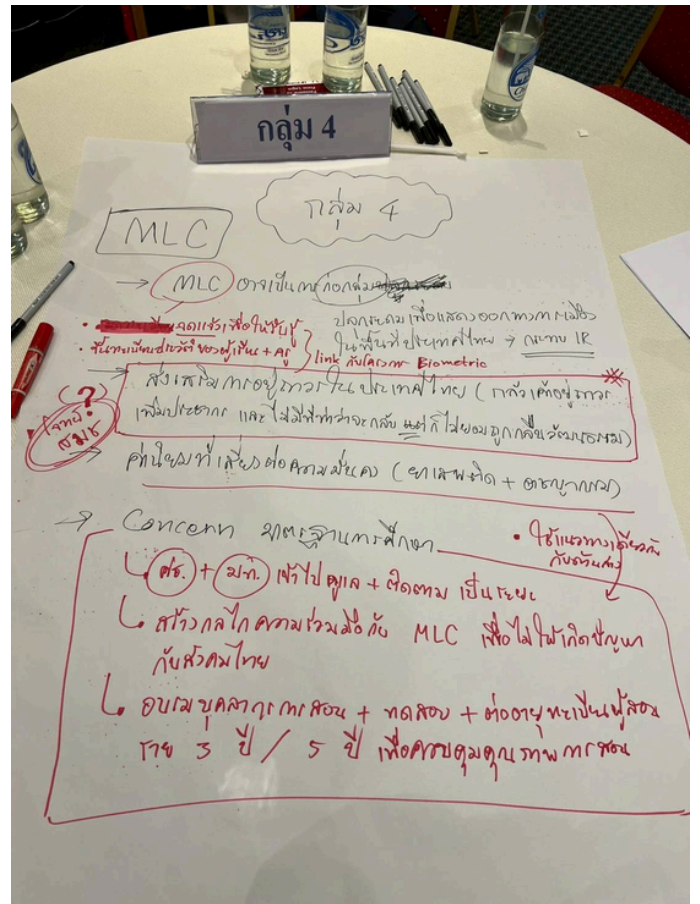
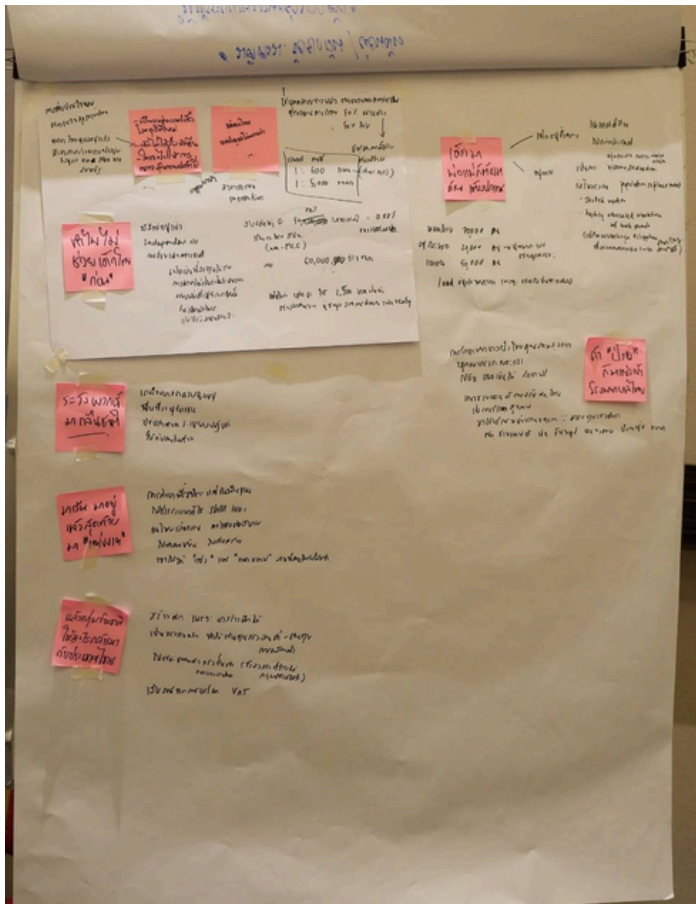
ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อข้อกังวลเกี่ยวกับการจัดตั้ง MLC (Migrant Learning Center)

ข้อกังวล (ARGUMENT)	ข้อโต้แย้งเชิงนโยบาย (COUNTER-ARGUMENT)
4. ข้อกังวลด้านงบประมาณและทรัพยากรของรัฐ	
กังวลว่าเด็กไทยอาจเสียเปรียบ เพราะทรัพยากรถูกนำไปสนับสนุนกลุ่มเด็กข้ามชาติทั้งในแง่บุคลากร งบประมาณ และโอกาสทางการศึกษา	การดำเนินงานของ MLC ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศ (donor/NGO) ไม่ใช่การใช้งบประมาณหลักของรัฐ โดยงบประมาณเฉพาะกลุ่มมีเพียง 0.08% ของงบสาธารณสุขหรือการศึกษาไทย ซึ่งไม่กระทบต่อทรัพยากรของเด็กไทย นอกจากนี้ การมี MLC ยังช่วยป้องกันปัญหาโรคระบาดหรือสาธารณภัยที่จะส่งผลถึงเด็กไทยในอนาคตได้
5. ข้อกังวลด้านการจ้างงานและเศรษฐกิจ	
มีความกังวลว่าเมื่อเด็กเหล่านี้โตขึ้น อาจเข้ามาแย่งงานคนไทย โดยเฉพาะงานที่ต้องใช้ทักษะสูง และกลายเป็นกลุ่มที่แข่งขันกับแรงงานในประเทศ	แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในภาคส่วนที่คนไทยไม่ต้องการ เช่น ก่อสร้าง ทำความสะอาด หรือเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมีระบบใบอนุญาตทำงาน และการเก็บภาษีเช่นเดียวกับแรงงานไทย การส่งเสริมการศึกษาในกลุ่มแรงงานต่างชาติยังช่วยสร้างแรงจูงใจให้คนไทยพัฒนาทักษะของตนเอง และอาจนำไปสู่การพัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพมากขึ้นโดยรวม
6. ข้อกังวลด้านกฎหมายและความไม่ชัดเจนของกระบวนการ	
มีข้อสงสัยว่าการจัดตั้ง MLC ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ และการแก้ไขกฎหมายอาจใช้เวลานาน	ฝ่ายเสนอระบุว่า มีกฎกระทรวงรองรับสิทธิขององค์กรชุมชนในการจัดตั้งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสามารถจดแจ้งให้ถูกต้องได้ในระยะเวลาไม่เกิน 5 เดือน หากได้รับความเห็นชอบจากสภาความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งนี้ ควรจัดให้มีหลักสูตรและกระบวนการรับรองที่ชัดเจน และให้องค์กรที่ได้รับใบอนุญาตสามารถบริหารจัดการอย่างโปร่งใส

ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อข้อกังวลเกี่ยวกับการจัดตั้ง MLC (Migrant Learning Center)

ข้อกังวล (ARGUMENT)	ข้อโต้แย้งเชิงนโยบาย (COUNTER-ARGUMENT)
7. ข้อกังวลเรื่องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร	
กังวลว่า MLC จะเป็นช่องทางให้ครอบครัวผู้อพยพเข้ามาอยู่ถาวรในประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรในระยะยาว	ควรจัดระบบให้แยกชัดเจนระหว่างกลุ่มที่รอเดินทางไปประเทศที่สาม, กลุ่มที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานชั่วคราว, และกลุ่มที่เข้าระบบการศึกษาชั่วคราว การมีฐานข้อมูลประชากรที่เชื่อมโยงกับใบอนุญาตทำงานและการขึ้นทะเบียนในระบบ MLC จะช่วยให้สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวางแผนนโยบายทดแทนประชากรในอนาคตอย่างเหมาะสม

ประมวลภาพข้อเสนอเชิงนโยบายต่อข้อกังวล เกี่ยวกับการจัดตั้ง MLC (Migrant Learning Center)

โครงการที่ 3: การพัฒนาพื้นที่เสี่ยง (Risk Area Development: RAD)

หน่วยงานหลัก: กระทรวงมหาดไทย (มท.)

หลักการและเหตุผล

พื้นที่ชายแดนบางแห่งมีความเสี่ยงสูงด้านความมั่นคง ยาเสพติด และการเข้าร่วมกับกลุ่มติดอาวุธ หากไม่มีการพัฒนาและสร้างทางเลือกทางเศรษฐกิจอย่างเหมาะสม อาจกลายเป็นแหล่งเพาะปัญหาในระยะยาว การพัฒนาพื้นที่เสี่ยงโดยบูรณาการภาควิชาการและภาคความมั่นคงจะช่วยลดความเปราะบาง และเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อลดความเสี่ยงด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนผ่านการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์
2. เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากในหมู่บ้านชายแดน
3. เพื่อสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างรัฐ ท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่เสี่ยง

กิจกรรมหลัก

- ประเมินความเสี่ยงของหมู่บ้านชายแดนด้านความมั่นคง ยาเสพติด และการแทรกแซงจากกลุ่มติดอาวุธ
- ส่งเสริมโครงการทางเลือก เช่น โครงการปลูกชาในแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนเข้าสู่ชายแดน อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่
- จัดตั้ง Task Force บูรณาการหน่วยงานความมั่นคง ภาควิชาการ และ ก.ทรัพย์
- ร่วมมือกับชุมชนในการวางแผนและติดตามผล

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคงและโอกาสทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น
- ความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชนเข้มแข็งขึ้น
- ลดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกับกลุ่มผิดกฎหมาย

โครงการที่ 4: : การระบุตัวตนของประชาชนพลัดถิ่นในพื้นที่ชายแดน

หน่วยงานหลัก: กระทรวงมหาดไทย (มท.)

หลักการและเหตุผล

ประชาชนพลัดถิ่นจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาไม่มีเอกสารแสดงตน หรือไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา หรือการประกอบอาชีพในระบบได้อย่างถูกกฎหมาย การพัฒนาระบบการระบุตัวตนที่ชัดเจน มีมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับในระดับนโยบาย จะช่วยลดปัญหาความเปราะบางในพื้นที่ชายแดน และเพิ่มโอกาสในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบและปลอดภัย โดยการระบุตัวตนนี้จะไม่ใช้การได้รับสถานะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการระบุตัวตนของประชาชนพลัดถิ่นให้มีมาตรฐาน โปร่งใส และตรวจสอบได้
2. เพื่อให้ประชาชนพลัดถิ่นสามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานอย่างถูกต้องตามหลักสิทธิมนุษยชน
3. เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเชิงพื้นที่ โดยลดช่องว่างทางกฎหมายและความเสี่ยงด้านความมั่นคง

กิจกรรมหลัก

- สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลประชาชนพลัดถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย
- ออกแบบระบบการพิสูจน์และรับรองตัวตนที่เหมาะสมกับบริบทของประชาชนพลัดถิ่น (เช่น การใช้ข้อมูล Biometric)
- ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานด้านความมั่นคง ท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน
- จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนในพื้นที่ เพื่อออกแบบระบบที่ไม่เลือกปฏิบัติ
- จัดทำแนวทางการออกบัตรประจำตัวหรือเอกสารแสดงตนรูปแบบเฉพาะที่ไม่ขัดต่อกฎหมายไทย
- พัฒนาระบบการบริหารข้อมูลที่สามารถแลกเปลี่ยนได้กับหน่วยงานด้านสาธารณสุข การศึกษา และแรงงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ประชาชนพลัดถิ่นในพื้นที่ชายแดนมีตัวตนในระบบ สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้
- ลดความเสี่ยงด้านความมั่นคงจากการไม่มีตัวตนของประชากรกลุ่มเปราะบาง
- สร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนชายแดน

**SCHOOL OF
PUBLIC POLICY**
CHIANG MAI UNIVERSITY

เรียบเรียงโดย

- ดร.อรอร ภูเจริญ
(ora-orn.p@cmu.ac.th)
 - ลักษณะยาภรณ์ ตันศิริ
(lakchayaporn.th@cmu.ac.th)
- สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Contact Information:

For inquiries, please contact us:

- Phone: +66 98 815 3444
- Email: spp@cmu.ac.th
- Website: spp.cmu.ac.th